

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΑ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1 ΜΑΡΤΙΟΥ 1977 | ΑΡΙΘ. 5

ΑΥΤΟΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Α'

1. Ἀφορμὴν συντάξεως τῶν κατωτέρω γραμμῶν ἔδωκε «Ἰὸ Β' Συνέδριον τῶν Ὁρθοδόξων Θεολογικῶν Σχολῶν» (19-29 Αὐγ. 1976), τὸ συγκληθὲν ἐν τῷ Διορθοδόξῳ Κέντρῳ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης, μερίμνη τῶν ἐν Ἑλλάδι Θεολογικῶν Σχολῶν, ἐγκρίσει καὶ εὐλογία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῶν Ὑπουργείων Πολιτισμοῦ—Ἐπιστημῶν καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων. Ἡ κατὰ τὸ θέρος ἀπουσία μου εἰς Ἀμερικὴν μ' ἐστέρησε τῆς χάριτος νὰ συμμετάσχῃ εἰς τὸ πράγματι σημαντικὸν καὶ πολυπλῶς ὠφέλιμον Συνέδριον τοῦτο. Ἄλλ' ἢ ἀνάγνωσις ὠρισμένων εἰσηγήσεων καὶ προσφωνήσεων ἐκέντρισε τὸ ἐνδιαφέρον μου ὡς Θεολόγου νὰ προβῶ εἰς πρόχειρον ἔστω αὐτοκριτικὴν δι' ἀξιολογήσεως τῆς τε Ἐπιστήμης τῆς Θεολογίας, τῆς ὁποίας κατηξιώθην νὰ γίνω θεραπευτὴς ὠρισμένου κλάδου τῆς πράγματι θείας ταύτης Ἐπιστήμης, νὰ διατυπώσω δ' ἅμα προσωπικὰς τινὰς σκέψεις, ἀποτόκους προσωπικῶν ιδεῶν καὶ βιωμάτων. Μακρὰν ἀπ' ἐμοῦ ἐθεώρησα ν' ἀφήσω τὴν ἐπιστημονικὴν, τὴν καὶ θεωρητικὴν, ἐκθεσιν περὶ τῆς ἐννοίας καὶ τοῦ περιεχομένου τῆς Θεολογίας, ὡς Ἐπιστήμης. Ὁ βουλούμενος δύναται ν' ἀντλήσῃ τὰς περὶ Θεολογίας θεωρίας ἐκ δύο ἀξιολόγων μελετῶν καὶ ἐκ πλείστων σχετικῶν ἄρθρων. Ἀναφέρω μόνον τὰς δύο μελέτας νεωτέρων Θεολό-

γων ἐπιστημόνων: Κων. Β. Σκουτέρη: Ἡ ἐννοία τῶν ὄρων «Θεολογία», «Θεολογεῖν», «Θεολόγος» ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων μέχρι καὶ τῶν Καππαδοκῶν. Ἀθήναι 1972, σ. 187. Ἐπίσης: Ἀθαν. Ἰ. Δεληκωστοπούλου, Θεολογία. Δημιουργοὶ καὶ ὄροσσημα. Ἐν Ἀθήναις 1973 σ. 300. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς μελέτας ἀνευρίσκει τις καὶ πλουσίαν ἐπὶ τοῦ θέματος βιβλιογραφίαν.

2. Δὲν ἔλαβον ἄχρι τοῦδε τὸ σύνολον τῶν Εἰσηγήσεων ἐπὶ τῶν θεμάτων τοῦ Συνεδρίου διὰ νὰ καρπωθῶ ὅ,τι χρήσιμον καὶ περὶ τοῦ θεματός μου. Ἄλλ' ἐκ τῶν περιληπτικῶς δημοσιευθέντων ἐν τῇ «Ἐκκλησία» (ἀρ. φ. 24, τῆς 1 Νοεμβρίου 1976) ὑπὸ τοῦ συναδέλφου καὶ συνεργάτου καθηγητοῦ κ. Εὐαγγ. Θεοδώρου, ἐπιτραπήτω μοι νὰ ἐξάρω σημεῖα τινὰ ἀξιοσπούδαστα ἐκ δύο εἰσηγήσεων, τοῦ καθηγητοῦ κ. Σάββα Ἀγουρίδου καὶ τοῦ καθηγητοῦ κ. Νικ. Νησιώτου. Ὁ πρῶτος ἀποφαίνεται: «Ὁ μόνοπλευρος στὴν θεματολογία ἀκαδημισμὸς τῆς Θεολογίας καὶ ὑπερβολικὴ ἀκαδημαϊκὴ ἀπασχόληση μὲ τὸ παρελθὸν ἐδημιούργησε, νομίζω, ἐκτίμησι πρὸς τὴν σοφία, ὄχι ὅμως καὶ πρὸς τὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς Θεολογίας γιὰ τὶς σημερινὰς ἀνάγκας τοῦ κόσμου». Ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχο-

λῆς Ἀθηνῶν κ. Νικ. Νησιώτης ἐξῆρε τὰ ἐξῆς σημεία: «Ἡ Θεολογία δὲν εἶναι ἐπιστήμη, ἢ ὅποια μανθάνεται ἢ διδάσκεται μόνον, ἀλλὰ κυρίως γίγνεται καὶ ἐνσαρκούται. Ἐμπνέεται ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν πρᾶξιν καὶ παράδοσιν, ἀλλὰ καὶ ἐμπνέει νέας συνεχῶς ἐκκλησιαστικὰς προσπάθειας ἐντὸς τῶν συνεχῶς διαφοροποιουμένων καταστάσεων ἐντὸς τοῦ κόσμου... Ἡ Ὁρθόδοξος Θεολογία ὡς ἐκκλησιαστικὴ δὲν πρέπει νὰ ἐμφανίζεται ἀδιαφοροῦσα ἐνώπιον τῆς ποικιλομόρφου κοινωνικῆς ἀδικίας, τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἀδυνάτων, τοῦ ρασιζμοῦ, τῶν κινδύνων ποὺ ἀπειλοῦν τὴν παγκόσμιον εἰρήνην, τῆς διακρίσεως τῶν φύλων. Ἡ ἐν Χριστῷ σωτηρία περιλαμβάνει τὸν ἀγῶνα αὐτὸν ὡς ἀναπόσπαστον μέρος αὐτῆς. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἡμῶς πρέπει νὰ εἶναι κριτικὴ κάθε θεολογικῆς ἀκρότητος, ποὺ δίδει μοναστικὴν καὶ ἀποκλειστικὴν προτεραιότητα εἰς τὸν κοινωνικοπολιτικὸν ἀκτιβισμόν χωρὶς νὰ διέρχεται μέσῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πραγματικότητος, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἡ Θεολογία ἔχει τὴν ἀρχὴν της. Ἡ Ὁρθόδοξος Θεολογία θὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν προτεραιότητα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Ἡ προφητικὴ κοινωνικοπολιτικὴ θεολογικὴ σκέψις καὶ ἡ συνεπὴς πρὸς αὐτὴν δρᾶσις πρέπει νὰ ἔχουν πάντοτε θεολογικὴν καὶ μάλιστα ἐκκλησιολογικὴν βάσιν...».

3. Δὲν προχωρῶ εἰς ἐπισήμανσιν περαιτέρω σημείων τῶν δύο τούτων ἀξιοσπουδαστῶν Εἰσηγήσεων. Οὔτε ἐπιθυμῶ ν' ἀναλύσω τὸ περιεχόμενον ἐκάστης διὰ νὰ ἐξάρω ἰδιαίτερά τινα σημεία τῶν διατυπωμένων ἀπόψεων. Ἐπιφυλάσσομαι νὰ πράξω τοῦτο, ὅτε θὰ ἔχω ἐνώπιόν μου τὸ σύνολον τῶν Εἰσηγήσεων ἐκ τῶν Πρακτικῶν τοῦ Συνεδρίου. Ἄλλ' ὁ εὖνους ἐρεθισμός, ὁ παρακινῶν με εἰς ἐκθεσιν προσωπικῶν τινῶν ἀποψέων, ἀποτόκων αὐτοκριτικῆς καὶ αὐτοελέγχου, μὲ παρωθεῖ νὰ ἐκθέσω γενικωτέρας ἀπόψεις, προσωπικοῦ βιώματος, μακρὰν θεωρητικῶν ἀναζητήσεων. Τὸ προέχον κατ' ἐμὲ εἶναι πῶς ἀντικρύζομεν οἱ Θεολόγοι ἡμᾶς αὐτοὺς ἐν τῇ πράξει καὶ πῶς ἀντιλαμβανόμεθα τὸ καθῆκον ἡμῶν ὡς ὁ ρ θ ο δ ὁ ξ ω ν πιστῶν. Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον, ἐὰν ἡμεῖς

οἱ θεολογοῦντες καὶ οἱ περισσῶς — κατὰ θεωρίαν — καυχώμενοι, ὅτι τὴν ὁ ρ θ ἡ ν Ὁμολογίαν Πίστεως κατέχομεν καὶ εἰς τὰ βάθη τῆς Θείας Γνώσεως, χάριτι Θεοῦ καὶ τῆ βοήθειᾳ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, κατεδύθημεν καὶ οὕτω πῶς τὰ σωτηριώδη Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἀπολαμβάνομεν, θὰ ἦτο, λέγω, εὐχῆς ἔργον ἐὰν ἠθέλομεν νὰ στρέψωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐκ τῶν ἔξω εἰς τὰ ἐντὸς ἡμῶν διακείμενα. Μόνον τότε θὰ δυνηθῶμεν ν' ἀναλύσωμεν ἀναγνωρίζοντες τὸν ἔσω κόσμον τῶν καθαρῶν ἰδεῶν ἢ μὴ, τῶν ἀγαθῶν ἢ μὴ ἐφέσεων καὶ τῶν κατὰ Χριστὸν ἢ μὴ ἐπιδιώξεων ἡμῶν. Εἶμαι βέβαιος ὅτι εἰς ἕκαστος ἐξ ἡμῶν τῶν θεολογούντων, διὰ τῆς ἐνδοστρεφοῦς ἀναζητήσεως τῶν κινούντων ἡμᾶς εἰς δρᾶσιν ἐλατηρίων τοῦ πνευματικοῦ μας κόσμου, θὰ ὠδηγεῖτο εἰς τὴν ἀνακάλυψιν καὶ ἀποκάλυψιν τοῦ ἀληθινοῦ («Ἐ γ ὦ») τῆς προσωπικότητός του καὶ δι' αὐτοκριτικῆς θὰ ἤγετο εἰς τὴν ὀρθὴν διαβάθμισιν τοῦ («Ἐ γ ω ἰ σ μ ο ὦ») του. Καὶ ὁ εἰς πάντα μὲν ἀσθενῆ ἄνθρωπον ἐγκρυπτόμενος («Ἐ γ ω ἰ σ μ ὀ ς»), ἀποτελεῖ ἀναμφιβόλως τὴν αἰτίαν τῆς ἐπικαλύψεως τῆς ἐν ἐκάστη ἰδεατῆ ἔννοια ἢ ἰδεατῶ ἀντικειμένῳ κεκρυμμένης («Ἀ λ η θ ε ἰ α ς»). Φέρομεν οἱ πάντες καὶ ἰδιαίτερος μάλιστα οἱ θεολογοῦντες, μικρὰς ἢ μεγάλας προμετωπίδας καὶ ἢ ἀδυνατοῦμεν ἢ δὲν θέλομεν ν' ἀντικρύσωμεν τὰ πράγματα ἀσκαρδαμυκτὶ καὶ ὡς ἔχουν. Καὶ ἡ αἰτία; Ὁ («Ἐ γ ω ἰ σ μ ὀ ς») ὁ κατὰ πληθωρισμὸν ὑποκρυπτόμενος μεταξὺ τῶν ταπεινολογούντων Θεολόγων, λαϊκῶν ἢ ἱερατικῶν.

Ποῖα δὲ εἶναι τὰ ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα ὀφείλομεν ν' ἀντικρύσωμεν ἀσκαρδαμυκτὶ καὶ νὰ μελετήσωμεν εἰς βάθος, διὰ ν' ἀντλήσωμεν ὠφέλιμα συμπεράσματα καὶ διδάγματα δι' ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τὴν Ἀγίαν ἡμῶν Ἐκκλησίαν, ἣν ὡς ἐπιστήμονες Θεολόγοι ἐκλήθημεν νὰ ὑπηρετήσωμεν, θὰ εἴπωμεν εἰς τὸ προσεχὲς ἄρθρον.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

ΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΟΥ Ι. ΦΩΤΙΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ*

Ἡ περὶ τοῦ παπικοῦ πρωτείου λατινικὴ παράδοσις δὲν ἦτο ἄγνωστος εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἢ ὅποια εἶχε γνωρίσει τὰς παπικὰς ἀξιώσεις διὰ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Γελασίου (492-496) καὶ τῆς *Formulae Hormisdæ* κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Ἀκακίανου σχίσματος (484-519). Πράγματι ὁ πάπας Νικόλαος Α' ἐκ τῆς περιόδου ἐκείνης ἤγτησεν ὅλα σχεδὸν τὰ ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τοῦ παπικοῦ πρωτείου, ὃ δὲ κομισθεὶς ὑπὸ τῶν παπικῶν ἀντιπροσώπων λίβελλος εἰς τὴν παπύφιλον σύνοδον τῆς Κων) πόλεως (869-870) ἦτο κατὰ θάσιν ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν λίβελλον τοῦ Ὀρμίσδα (519). Ὁ Φώτιος ἦτο γνώστης τῶν παπικῶν αὐτῶν ιδεῶν, τὰς ὁποίας ἐθεώρει κανονικῶς ἀπαραδέκτους. Ἐν τούτοις αἱ ἰδέαι αὐταὶ ἐχρησιμοποιήθησαν, ὡς καὶ κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Ἀκακίανου σχίσματος, διὰ νὰ θεμελιώσουν τὸ δικαίωμα τοῦ πάπα ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ κρίνῃ τοὺς λοιποὺς πατριάρχας, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἀναθεωρῇ τὰς οἰασδήποτε συνοδικῶς λαμβανόμενὰς ἀποφάσεις. Ἡ προσπάθεια τοῦ πάπα νὰ θεμελιώσῃ τὰς δικαιοδοσιακὰς διεκδικήσεις ἐπὶ τινος ψυχολογικῆς πιέσεως κατὰ τοῦ ἱ. Φωτίου ἠδύνατο νὰ εὕρῃ ἀπήχησιν μόνον διὰ τῆς ἀποδείξεως τοῦ παπικοῦ κανονικοῦ δικαιώματος παρεμβάσεως εἰς τὰ πράγματα τοῦ θρόνου τῆς Κων) πόλεως.

Τὸ αἶτημα λοιπὸν τοῦ ἱ. Φωτίου εἰς τὴν συνοδικὴν ἐπιστολήν του ὅπως ἀποσταλοῦν παπικοὶ ἀντιπρόσωποι διὰ τὴν ρύθμισιν ἐκκρεμῶν ἐκ τῆς εἰκονομαχικῆς ἐριδος ζήτημάτων ἔδωκε εἰς τὸν παπικὸν θρόνον τὴν εὐκαιρίαν μείζονος ἀναμείξεως εἰς τὸ θέμα, διότι εἰς τοὺς παπικοὺς ἀντιπροσώπους ἐδόθη ἐγκολή νὰ διερευνησοῦν καὶ τὸ ζήτημα τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ Ἰγνατίου ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου. Πράγματι, εἰς τὴν ἀποκληθεῖσαν Πρωτοδευτέραν σύνοδον (861) ἐγένετο ἀναθεώρησις τῆς δίκης τοῦ Ἰγνατίου, ὃ ὁποῖος κατὰ τὸν πάπαν Νικόλαον καθηρέθη ὑπὸ συνόδου *sine romani consulto pontificis*, ἀλλ' ὁ πατριάρχης Φώτιος ἔθεσεν ὡς ὅρους τῆς ἀναθεωρήσεως α) τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὀριστικὴν ἀπόφασιν τῶν παπικῶν ἀντιπροσώπων, καὶ β) τὴν κατ' ἀρχὴν ἀποδοχὴν τῆς καθαιρετικῆς τοῦ Ἰγνατίου προγενεστέρας συνοδικῆς ἀποφάσεως. Διὰ τῶν δεσμεύσεων αὐτῶν ἢ ἀναθεώρησις τῆς δίκης κατὰ τὸ πρότυπον τῆς προβλεπομένης ὑπὸ τῶν κανόνων γ', δ' καὶ ε' τῆς ἐν Σαρδικίᾳ συνόδου διαδικασίας προσέδιδεν εἰς αὐτὴν ἀπλοῦν ἐνημερωτικὸν χαρακτῆρα περὶ τῆς κανονικῆς θεμελιώσεως τῆς καθαιρέσεως τοῦ Ἰγνατίου. Ὁ εἰδικῶς ἀσχοληθεὶς περὶ τὸ θέμα ρωμαιοκαθολικὸς ἱστορικὸς Fr. Dvornik ὑπεστήριξεν ὅτι διὰ τῆς συνόδου αὐτῆς ὁ πατριάρχης Φώτιος ἀνεγνώρισε διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλη-

σίας τὸ δικαίωμα εἰς τὸν παπικὸν θρόνον νὰ κρίνῃ τὸν πατριάρχην Κων) πόλεως καὶ διὰ κανονικὰ εἰσέτι παραπτώματα. Ἡ ἐρμηνεία αὐτῆ εἶναι ἐσφαλμένη, διότι, πέρα τῶν προμνημονευθέντων ὄρων, α) ἡ σύνοδος ἀπέριψε, μὴ διαφωνησάντων καὶ τῶν παπικῶν ἀντιπροσώπων, τὸ αἶτημα τοῦ Ἰγνατίου νὰ ἀναθεωρηθῇ ἢ ὑπόθεσις τοῦ ὑπὸ τοῦ πάπα καὶ β) ἡ προσπάθεια τοῦ Ἰγνατίου νὰ θεωρήσῃ *de facto* ἄκυρον τὴν ἐπιβληθεῖσαν εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῆς πατριαρχικῆς συνόδου ποινὴν τῆς καθαιρέσεως διὰ τῆς ἀποπειρας νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τῆς συνόδου ἐνδεδυμένος τὴν ἀρχιερατικὴν στολήν ἀπεκρούσθη, ὃ δὲ καθαιρεθεὶς πατριάρχης ἠναγκάσθη νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὴν σύνοδον περιβεβλημένος τὸ μοναχικὸν ἔνδυμα. Ἡ ὀρθὴ ἀξιολόγησις τῶν γεγονότων αὐτῶν καθιστᾷ πρόδηλον ὅτι ὁ πατριάρχης Φώτιος προέβη εἰς τὴν παραχώρησιν τῆς ὑπὸ ὄρους ἀναθεωρήσεως τῆς κρίσεως τοῦ Ἰγνατίου ὑπὸ νέας συνόδου τῇ συμμετοχῇ καὶ τῶν παπικῶν ἀντιπροσώπων πρὸς ἀποφυγὴν περαιτέρω ἐντάσεως εἰς τὰς σχέσεις τῶν δύο θρόνων. Ἡ παραχώρησις ὅμως αὐτῆ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ καὶ ἀναγνώρισις τοῦ δικαιώματος εἰς τὸν παπικὸν θρόνον νὰ κρίνῃ τὸν πατριάρχην Κων) πόλεως. Ἄλλωστε, ὁ Φώτιος ἠγγόνησε πλήρως τὴν ἀπόφασιν τῆς καθαιρέσεως αὐτὸν παπικῆς συνόδου τῆς Ρώμης (863), ἢ δὲ διαμειφθεῖσα μετὰ τοῦ πάπα Νικολάου καὶ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ ἀλληλογραφία, ἰδίᾳ δὲ ἢ ὑπὸ τοῦ Φωτίου συνταχθεῖσα πιθανώτατα ἐπιστολὴ τοῦ Μιχαὴλ τῷ 865, ἀποτελεῖ σαφῆ διακήρυξιν τῆς τελεσιδικίας καὶ τοῦ ἀνεκλήτου τῶν ἀποφάσεων τῆς συνόδου τοῦ Οἴκουμενικοῦ Θρόνου. Αἱ κατ' αὐτῶν παπικαὶ παρεμβάσεις συνίστων ὄχι μόνον κανονικὸν παράπτωμα, ἀλλὰ καὶ ἔγκλημα ἐσχάτης προδοσίας. Ἡ ἀνάμειξις ὅμως τοῦ παπικοῦ θρόνου εἰς τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον τοῦ Βυζαντίου εἰς Βουλγαρίαν συνετέλεσεν εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἱ. Φωτίου σύγκλησιν συνόδου ἐν Κων) πόλει, ἢ ὅποια καθήρσε τὸν πάπαν Νικόλαον καὶ κατεδίκασε τοὺς ἐν Βουλγαρίᾳ δρώντας λατίνους ἱεραποστόλους διὰ τὰς εἰσαχθείσας καινοτομίας (867).

Διὰ τῆς καταδίκης αὐτῆς ἐξεφράσθη ὑπὸ τοῦ ἱ. Φωτίου ἡ συνείδησις τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας περὶ τοῦ κανονικοῦ δικαιώματος παντὸς πατριαρχικοῦ θρόνου νὰ κρίνῃ διὰ κανονικῆς διαδικασίας καὶ καταδικάζῃ αὐθαιρέτους καὶ ἀντικανονικὰς ἐνεργείας ἐτέρων πατριαρχῶν, ἐν οἷς καὶ τοῦ πάπα. Ἡ ἀντικανονικὴ καθαιρέσις τοῦ ἱ. Φωτίου ὑπὸ τῆς συνόδου τῆς Ρώμης (863), ἢ ἀντικανονικὴ παρέμβασις τῶν λατίνων ἱεραποστόλων εἰς τὰ ὄρια τῆς δραστηριότητος τοῦ θρόνου τῆς Κων) πόλεως, ἢ καταδίκη τῶν βυζαντινῶν ἐκκλ. ἐθίμων καὶ ἢ ἐπιβολὴ τῶν λατινικῶν ἐκκλ. ἐθίμων εἰς

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 89 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4 τεύχους.

τήν Βουλγαρίαν συνίστων ίκανά στοιχεία δια τήν καταδίκην τοῦ ὀργανώσαντος πάντα ταῦτα πάπα Νικολάου. Ἐν τούτοις ὁ πατριάρχης Φώτιος ἔθεσε τήν ἀπόφασιν τῆς ἐν Κων) πόλει συνόδου (867) ὑπό τήν ἔγκρισιν καί ἐτέρας συνόδου, εἰς τήν ὁποίαν ἐκλήθησαν νά μετάσχουν ἐκπρόσωποι καί τῶν ἄλλων πατριαρχικῶν θρόνων τῆς Ἀνατολῆς, συμφώνως πρὸς τήν κανονικὴν παράδοσιν ὅτι ὑπόδικος πατριάρχης κρίνεται ὑπὸ τῶν ὁμοταγῶν πατριαρχῶν, τῶν συγκροτούντων τὸν θεσμόν τῆς πενταρχίας τῶν πατριαρχῶν.

Ἡ ἀπόφασις ὅμως τῆς ἐν Κων) πόλει συνόδου (867) εἶχε σοβαρῶς μελετηθῆ ὄχι μόνον ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς, ἀλλὰ καί ἀπὸ διπλωματικῆς πλευρᾶς, διότι πράγματι ἡ θέσις τοῦ πάπα Νικολάου εἶχε καταστῆ δυσχερῆς ὄχι μόνον εἰς τήν Ἀνατολήν, ἀλλὰ καί εἰς τήν Δύσιν. Ἡ ὀξυτάτη παρέμβασίς τοῦ Νικολάου εἰς τὸ διαζύγιον τοῦ Φράγκου βασιλέως Λωθαρίου, ἡ καθάρσις τῶν δεχθέντων τὸ διαζύγιον αὐτὸ ἀρχιεπισκόπων Κολωνίας καὶ Τρεβήρων, αἱ ἀγαθαὶ σχέσεις τοῦ ἱ. Φωτίου πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ραβέννης Ἰωάννην, αἱ γενικώτεραι ἀντιδράσεις κατὰ τῆς αὐταρχικῆς ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς τοῦ Νικολάου εἰς τήν Δύσιν, ἰδίᾳ δὲ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ρείμων Χίμκαρ, καί ὁ ἀνταγωνισμὸς παπικοῦ θρόνου καὶ Φράγκων εἰς τὰς ἱεραποστολικὰς ζώνας (Μοραβία, Βουλγαρία) διεμόρφωσαν προοδευτικῶς εὐρύτερον κλίμα δυσφορίας κατὰ τοῦ Νικολάου καί καθίστων ἴσως ἐκτελεστὴν τήν κατ' αὐτοῦ ἀπόφασιν τῆς ἐν Κων) πόλει πατριαρχικῆς συνόδου καί εἰς τήν Δύσιν. Ἡ ἀποστολὴ αὐτῆ ἀνετέθη πράγματι ὑπὸ τοῦ Φωτίου εἰς τὸν ἐξέχοντα μητροπολίτην Χαλκηδόνος Ζαχαρίαν, ὁ ὁποῖος ἐφωδιάσθη μὲ ἐπιστολὰς τοῦ αὐτοκράτορος καί τοῦ ἱ. Φωτίου πρὸς τὸν Λουδοβίκον Β' καί τήν σύζυγόν του ἀντιστοίχως. Αἱ ἐν Κων) πόλει ὅμως μεταβολαὶ ἤλλαξαν καί τήν δυτικὴν πολιτικὴν τοῦ Βυζαντίου, διότι ὁ νέος αὐτοκράτωρ Βασίλειος Α' ἐτάχθη ὑπὲρ τῆς προσεγγίσεως μὲ τὸν παπικὸν θρόνον καί ἐπανέφερεν, ὡς γνωστὸν, εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τὸν Ἰγνάτιον.

* * *

Ἡ ἐν Κων) πόλει συγκληθεῖσα μετὰ ταῦτα παπὸφιλος σύνοδος (869-870) καθήρεσε τὸν Φώτιον καί τοὺς ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας, ἀλλ' ὁ πατριάρχης Κων) πόλεως ἠρνήθη νά ἀπολογηθῆ ἐνώπιον τῆς ἀντικανονικῆς συγκληθείσης συνόδου, ὑπέδειξεν εἰς τοὺς παπικούς ἀντιπροσώπους τήν ἀνάγκην μετανοίας διὰ τὰς ἀντικανονικὰς τῶν ἐνεργειᾶς καί ἠρνήθη νά δεχθῆ τήν ἐπιβληθεῖσαν εἰς αὐτὸν ποινήν. Ἡ σθεναρὰ αὐτῆ στάσις τοῦ ἱ. Φωτίου ἀπετέλει ἀδιάσπαστον ἔκφρασιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως τῆς Ἀνατολῆς ἐναντι τῶν προβληθεισῶν εἰς τήν σύνοδον διὰ τοῦ παπικοῦ λιβέλλου προκλητικῶν περὶ παπικοῦ πρωτείου ἀντιλήψεων, διὸ καί τὰ ἐπιστρατευθέντα μέλη τῆς συνόδου, καίτοι ὑπέγραψαν τὸν λίβελλον, κατὰ τὰς συνεδρίας ἐξουδετέρωσαν ἐμμέσως τήν θεμελίωσιν τοῦ παπικοῦ πρωτείου διὰ τῆς προβολῆς τοῦ κανονικοῦ θεσμοῦ τῆς πενταρχίας τῶν πατριαρχῶν ὡς τῆς ἀνωτάτης συλλογικῆς διοικητικῆς αὐθεντίας εἰς τήν Ἐκκλησίαν. Ὁ παπικὸς θρόνος ἦτο ἀπλῶς εἰς τῶν πέντε πα-

τριαρχικῶν θρόνων. Ὅπως ὅποτε ὅμως αἱ κατὰ τοῦ ἱ. Φωτίου ἀποφάσεις τῆς παποφίλου αὐτῆς συνόδου, καίτοι δὲν προώθησαν οὐσιαστικῶς τὰς παπικὰς διεκδικήσεις, ἔθιγον τήν μακροαίωνα συνείδησιν περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοτελείας καί αὐτονομίας τῆς Ἀνατολῆς, διὸ καί δὲν ἦτο δυνατόν νά γίνουσι ἀδιάσπαστοι δεκταί.

Ὁ ἴδιος ὁ ἱ. Φώτιος, ἀγνοῶν τήν ἀπόφασιν τῆς παποφίλου αὐτῆς συνόδου, ἐδήλωσεν βραδύτερον ὅτι παρὰ τὰς πρὸς αὐτὸν ἐπανειλημμένας προτροπὰς δὲν ἐδέχθη μὲν «τόν... θρόνον ἀπολαβεῖν», ἐφ' ὅσον ἔζη ὁ Ἰγνάτιος, ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐπανῆλθεν ἄνευ ἐτέρας συνοδικῆς διαδικασίας, διότι εἶχε σαφῆ τήν συνείδησιν ὅτι ἐπανῆλθεν εἰς «τὸν ἰδιόν» τοῦ θρόνον. Εἰς τήν συγκληθεῖσαν ἐν Κων) πόλει σύνοδον (879-880) ἐξεφράσθη μὲν ἡ πικρία τοῦ πάπα Ἰωάννου Η' διὰ τήν ἄνευ γνώσεως τοῦ παπικοῦ θρόνου ἐπανόδου τοῦ Φωτίου εἰς τὸν θρόνον, ἀλλ' ἠκυροῦντο ὑπ' αὐτοῦ ρητῶς αἱ ἀποφάσεις πασῶν τῶν κατὰ τοῦ ἱ. Φωτίου συγκληθεισῶν συνόδων ἐπὶ τῶν παπῶν Νικολάου καί Ἀδριανοῦ («οὐ γὰρ ἀπεδέχθησαν παρ' αὐτῶν τὰ κατὰ τοῦ ἀγιωτάτου Φωτίου εὐρεθέντα» Mansi XVII, 401), ἰδίᾳ δὲ τῆς παποφίλου συνόδου τῆς Κων) πόλεως (869-870): «τήν δὲ γενομένην κατὰ τῆς εὐλαβείας σύνοδον ἐν τοῖς αὐτόθι ἠκυρώσαμεν καί ἐξωστρακίσσαμεν παντελῶς καί ἀπεβαλόμεθα διὰ τε τὰ ἄλλα καί ὅτι ὁ πρὸ ἡμῶν μακάριος Ἀδριανὸς οὐχ ὑπέγραψεν ἐν αὐτῇ» (Mansi XVII, 416). Τοῦτο ἀπετέλει πρωταρχικὴν ἀξίωσιν τοῦ πατριάρχου Φωτίου, ἡ ἰκανοποίησις τῆς ὁποίας ἦτο προϋπόθεσις οἰασθήποτε ἄλλης συζητήσεως περὶ ἀποκαταστάσεως τῆς ἐν τῇ προτέρᾳ ἀγάπῃ ἐνόητος τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀνατολῆς καί Δύσεως, διὸ καί ὁ ἱ. Φώτιος ἠρνήθη διαρρηθῆναι νά συμμορφωθῆ πρὸς τήν παπικὴν ἀξίωσιν περὶ δημοσίας ἐν συνόδῳ αἰτήσεως συγγνώμης ἀπὸ τῶν παπικῶν θρόνων (Mansi XVII, 489).

Διὰ τῶν ἀποφάσεων τῆς ἐν Κων) πόλει συνόδου (879-880) ἐρρυθμίσθη ὀριστικῶς ἡ μακρὰ ἔντασις εἰς τὰς σχέσεις τῶν θρόνων Πρεσβυτέρας καί Νέας Ρώμης διὰ τῆς αὐστηρᾶς τηρήσεως τῶν κανονικῶν ἀρχῶν, αἱ ὁποῖαι καθώριζον τὰς σχέσεις τῶν πέντε πατριαρχικῶν θρόνων πρὸς ἀλλήλους. Ὁ παπικὸς θρόνος, ὁ πρῶτος πατριαρχικὸς θρόνος, ἦτο ἀπλῶς ἡ διοικητικὴ κεφαλὴ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Δύσεως, ἀλλ' ἡ πρωτοκαθεδρία αὐτῆ οὐδόλως θίγει τήν κανονικὴν ἰσότητά του πρὸς τοὺς ἄλλους πατριαρχικοὺς θρόνους. Οὕτως ἡ προσπάθεια τοῦ παπικοῦ θρόνου νά ἐπωφεληθῆ ἀπὸ τὸ ἐξαιρετικὸν κῦρὸς τοῦ κατὰ τήν περίοδον τῆς εἰκονομαχίας εἰς οὐδὲν κατέληξε θετικὸν ἀποτέλεσμα, ἐνῶ τὸν ἀντικῶν ἡ περίοδος τῆς ἐντάσεως ἀπεδυνάμωσε καί τὸ διὰ τῶν ἀγῶνων ὑπὲρ τῶν ἱ. εἰκόνων κτηθὲν κῦρος, διότι κατ' αὐτὴν ἐχρησιμοποιήθησαν αἱ ὑπὸ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας εἰσαχθεῖσαι οὐσιώδεις ἡ καί ἐπουσιώδεις καινοτομίαι διὰ νά ἐξουδετερώσουν τήν σημασίαν τῶν αὐθαιρέτων παπικῶν παρεμβάσεων εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα τῆς Ἀνατολῆς.

* * *

Αί εις τήν κανονικήν πράξιν διαπιστωθείσαι ἐν τῷ μεταξύ διαφοραὶ μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, ὡς καὶ αἱ διαφοροὶ ἐπὶ μέρους παραδόσεις, δὲν ἔπρεπε νὰ κλονίζουσι τὴν ἐνότητα: «Ἐκαστος θρόνος ἔσχεν ἀρχαῖά τινα παραδεδομένα ἔθνη καὶ οὐ χρὴ περὶ τούτων πρὸς ἀλλήλους διαφιλονεικεῖν καὶ ἐρίζειν. Φυλάττει μὲν γὰρ ἡ Ρωμαίων Ἐκκλησία τὰ ἔθνη αὐτῆς καὶ προσήκόν ἐστι φυλάττει δὲ καὶ ἡ Κωνσταντινουπολιτῶν Ἐκκλησία ἰδιά τινα ἔθνη ἄνωθεν παραλαβοῦσα ὡσαύτως καὶ οἱ τῆς Ἀνατολῆς θρόνοι.» (Mansi XVII, 489). Τοῦναντίον ὅμως εἰς τὴν Ἐγκύκλιον ἐπιστολὴν τοῦ 867 κατηγγέλλοντο δριμύτατα τὰ εἰς Βουλγαρίαν εἰσαχθέντα λατινικὰ ἔθιμα: «ἀπὸ γὰρ τῶν ὁρθῶν καὶ καθαρῶν δογμάτων καὶ τῆς τῶν χριστιανῶν ἀμωμῆτου πίστεως παραφθεῖρουν τούτους καὶ ὑποσπᾶν κατεπαυροῦρησαντο. Καὶ πρῶτον μὲν αὐτοὺς ἐκθέσμως εἰς τὴν τῶν Σαβδάτων νηστείαν μετέστησαν. . . ἔπειτα δὲ τὴν τῶν νηστειῶν πρώτην ἑβδομάδα τῆς ἄλλης νηστείας περικόψαντες εἰς γαλακτοποσίας καὶ τυροῦ τροφήν καὶ τὴν τῶν ὁμοίων ἀδηφαγίαν καθέλκυσαν. . . καὶ δὴ καὶ τοὺς ἐνθέσμιον γάμῳ πρεσβυτέρους διαπρέποντας. . . μυσάττεσθαι τε καὶ ἀποστρέφεσθαι παρεσκεύασαν. . . ἀλλὰ γε δὴ καὶ τοὺς ὑπὸ πρεσβυτέρων μύρῳ χρισθέντας ἀναμυρίζουν αὐτοὶ οὐ πεφρίκασιν, ἐπισκόπους ἑαυτοὺς ἀναγορεύοντες καὶ τὸ τῶν πρεσβυτέρων χρῆσμα ἄχρηστον εἶναι καὶ εἰς μάτην ἐπιτελεῖσθαι τερατευόμενοι». Ἡ ὀξεία κατάκρισις τῶν παπικῶν ἐθίμων εἰς τὴν ἐγκύκλιον ἐπιστολὴν τοῦ 867 συνεδέετο μὲ τὴν προσπάθειαν τοῦ παπικοῦ θρόνου νὰ ἐπιβάλλῃ αὐτὰ εἰς Βουλγαρίαν καὶ νὰ θεμελιώσῃ εἰς αὐτὴν τὴν παπικὴν ἐπιρροήν, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι ἡ Βουλγαρία εἶχεν ἤδη ἐνταχθῆ εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ θρόνου τῆς Κων) πόλεως. Ὁ πατριάρχης Φώτιος, ἀναγνωρίζων τὸ δικαίωμα τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας νὰ τηρῆ τὰ ἴδια ἐκκλ. ἔθιμα, ἀπέκρουε πᾶσαν τάσιν ἐπιβολῆς αὐτῶν καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἐκκλησίας. Τὰ διάφορα ἔθιμα, ὡς ἐπουσιώδη καὶ δευτερεύοντα σημεῖα ἐκκλ. διαφοροποιήσεως, δὲν ἐνόθευον τὴν ὀρθοδοξίαν τῆς πίστεως, διὸ καὶ ἡ περὶ αὐτῶν συζήτησις δέον νὰ γίνεται μὲ ἀμοιβαῖον σεβασμὸν διὰ τὰς παλαιόθεν ὑφισταμένας παραδόσεις. Ἐν τούτοις διὰ τῆς συστηματικῆς περιγραφῆς τῶν διαφορῶν αὐτῶν ἐσυνειδητοποιήθη εἰς τὴν Ἀνατολήν τὸ διάφορον ἐκκλησιαστικὸν ἦθος τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, διὸ καὶ τὰ δυτικὰ ἐκκλησιαστικὰ ἔθιμα, ἐνῶ δὲν ἠδύναντο νὰ ὀδηγήσουσι εἰς τὴν διάσπασιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητος, ἐμείωσαν ὀπωσδήποτε τὸ παπικὸν κύρος εἰς τὴν Ἀνατολήν.

Πέρα ὅμως τῶν δευτερευούσης σημασίας διαφορῶν εἰς τὰ ἔθιμα διεπιστώθησαν καὶ διαφοραὶ εἰς οὐσιώδη σημεῖα τῆς πίστεως, διότι οἱ εἰς Βουλγαρίαν δυτικοὶ ἱεραπόστολοι «τὸ ἱερόν καὶ ἅγιον Σύμβολον, ὃ πᾶσι τοῖς συνοδικοῖς καὶ οἰκουμενικοῖς ψηφίσμασιν ἄμαχον ἔχει τὴν ἰσχύν, νόθοις λογισμοῖς καὶ παρεγγράπτους λόγοις καὶ θράσους ὑπερβολῇ κιδηλεύειν ἐπεχείρησαν, ὃ τῶν τοῦ πονηροῦ μηχανημάτων, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐκ ἐκ τοῦ Πατρὸς μόνον, ἀλλὰ γε καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι καινολογήσαντες. . .». Βεβαίως ἡ καταγγελία αὐτὴ συνδέεται ὄχι μὲ τοὺς λατίνους, ἀλλὰ μὲ τοὺς Φράγκους ἱεραποστόλους εἰς Βουλγαρίαν, οἱ ὅποιοι εἶχον ἐπισήμως διὰ τῆς ἐν Φραγκφούρτη συνόδου (794) ἐντάξει τὸ filioque εἰς τὸ σύμβολον Νικαίας - Κων) πόλεως. Οἱ καταγγείλαντες τὴν καινοτομίαν βυζαντινοὶ ἱεραπόστολοι, οἱ ὅποιοι ἐδιώχθησαν ἐκ Βουλγαρίας, δὲν ἠδύναντο προφανῶς νὰ διακρίνουν τοὺς ἐν Βουλγαρίᾳ Φράγκους ἀπὸ τοὺς Λατίνους. Ὁ παπικὸς θρόνος, ὡς γνωστόν, ἀπέκρουε κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ Θ' αἰ. τὴν φραγκικὴν καινοτομίαν, διὸ καὶ οἱ παπικοὶ ἀντιπρόσωποι ἔδειξαν ἰδιαιτέραν εὐαισθησίαν εἰς τὴν ἔκτην συνεδρίαν τῆς ἐν Κων) πόλει συνόδου (879-880) διὰ τὴν καταδίκην πάσης νοθεύσεως τοῦ συμβόλου, δηλώσαντες ὅτι «πρέπον ἐστὶ μὴ ἕτερον ὄρον καινουργηθῆναι, ἀλλ' αὐτὸν τὸν ἀρχαῖον καὶ ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην κρατούμενόν τε καὶ δοξαζόμενον ἀναγνωσθῆναι τε καὶ ἐπιβεβαιωθῆναι». Ἐν τούτοις περὶ τὸ σύμβολον τῆς πίστεως εἶχεν εὐφυνῶς συνηχθῆ εἰδικὸς ὄρος τῆς συνόδου, ὃ ὅποιος ἀπεδοκίμαζε πᾶσαν «διανοίαν καὶ γλώσσην» νοθείαν αὐτοῦ ὡς αἵρεσιν, διότι «ἢ μὲν ἀφαίσεις καὶ ἢ πρόσθεσις μηδεμιᾶς. . . αἰρέσεως κατάγνωσιν εἰσάγει τῶν ἀκαταγνώστων. . ., τὸ δὲ κιδηλοῖς ἀμείβειν ῥήμασιν ὄρους πατέρων πολὺ τοῦ προτέρου χαλεπώτερον. . . εἰ δὲ τις ἐτέραν ἐκθεσιν παρὰ τοῦτο δὴ τὸ ἱερόν σύμβολον. . . τολμήσειεν ἀναγράφασθαι καὶ ὄρον πίστεως ὀνομάσαι. . . καὶ ῥήμασι νόθοις ἢ προσθήκαις ἢ ἀφαιρέσεσι τὴν ἀρχαιότητα τοῦ ἱεροῦ τούτου σεβασμίου ὄρου κατακιδηλεῦσαι ἀποθραυσθῆναι» (Mansi XVII, 516) πρέπει νὰ ἀναθεματισθῆ. Ὁ πατριάρχης Φώτιος ἠγγόνει τὸν ὄρον αὐτὸν ὡς ἔμμεσον καταδίκην τῆς προσθήκης τοῦ filioque (περὶ τῆς τοῦ ἁγ. Πνεύματος μυσταγωγίας. P.G., 102, 380, 820).

* * *

(Συνεχίζεται)

ΒΛ. ΙΩ. ΦΕΙΔΑΣ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΔΙΑΖΥΓΙΟΝ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΛΥΣΙΣ

ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ ΕΝ ΤΗ, ΑΛΛΟΔΑΠΗ,

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Τὸ παρὰ πόδας δημοσίευμα εἶναι καρπὸς μελέτης θέματος, τὸ ὁποῖον ἀπησχόλησε τὸν γράφοντα κυρίως ὡς διοικητικὸν καὶ ποιμαντορικὸν πρόβλημα ἐν τῇ διαποιμάνσει τῆς λαχούσης αὐτῷ Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ἀντιμετωπιζούσης πλείστας ὅσας περιπτώσεις προσώπων διαζευχθέντων δικαστικῶς ἔτι δὲ καὶ διὰ διοικητικῆς πράξεως, ἐν ταῖς χώραις ἐν αἷς ἐκτείνεται αὕτη («Σουηδία, Δανία, Νορβηγία καὶ Ἰσλανδία»), καὶ αἰτουμένων ἐν συνεχείᾳ τὴν θρησκευτικὴν αὐτῶν διάζευξιν ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Κατὰ συνέπειαν, ἡ μελέτη αὕτη ἀποτελεῖ κατὰ πρότερον λόγον ἀπάντησιν εἰς τὴν ἀπορίαν τοῦ γράφοντος. Ἐὰν δίδεται ἐπίσης εἰς τὴν δημοσιότητα, τοῦτο γίνεται κατὰ προτροπὴν φίλων Ἱεραρχῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ἀντιμετωπιζόντων τὸ αὐτὸ διοικητικὸν καὶ ποιμαντορικὸν πρόβλημα. Ἄλλωστε ἐν τῇ Ἡμερησίᾳ Διατάξει τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως τῶν ἐν Εὐρώπῃ Ἐπαρχιούχων Ἱεραρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, τῆς συνεληθούσης ἀπὸ 1ης μέχρι 3ης Φεβρουαρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους 1976, ἀνεγράφεται τὸ θέμα: «Γενικαὶ διατάξεις ἰσχύουσαι διὰ τὸ διαζύγιον», πλὴν ὅμως, ὡς συνάγεται καὶ ἐκ τῶν σχετικῶν Πρακτικῶν, ἡ Σύναξις δὲν ἐπροχώρησεν εἰς τὴν μελέτην τοῦ θέματος.

Ἐν Στοιχόλμῃ, ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει
Ἰανουάριος 1977 — † Ὁ Σουηδίας Παῦλος

★

Ἡ ἐξ ἐπόψεως κανονικῆς καὶ νομικῆς συστηματικώτερα μελέτη τοῦ θέματος τῆς ἐκδόσεως θρησκευτικοῦ διαζυγίου ἢ τῆς πνευματικῆς λύσεως τοῦ γάμου ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐν τῇ εὐρυτέρᾳ αὐτῆς ἐννοίᾳ, δικαιοδοτούσης ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, διὰ τῶν κατὰ τόπους καὶ Πολιτείας οἰκείων Ἱεραρχῶν αὐτῆς, ποιμαίνοντων Μητροπόλεις ἢ Ἀρχιεπισκοπὰς ἐκτὸς Ἑλλάδος (καὶ Κύπρου), ὑπαγομένας κανονικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς ὑπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως (ἐν Τουρκίᾳ, Δυτικῇ Εὐρώπῃ, Ἀμερικῇ, Αὐστραλίᾳ καὶ Ἄπῳ Ἀνατολῇ), ἢ καὶ ὑπὸ τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας (ἐν Ἀφρικῇ), καὶ ὧν τὸ Χριστεπώνυμον Πλήρωμα καθ' ὁλοκληρίαν ἢ κατὰ τὸ μεῖζον αὐτοῦ μέρος, ἀπαρτίζεται ἐξ Ἑλλήνων, τὸ γένος ἢ τὴν ἰθαγένειαν, ἔχει τὴν σημασίαν αὐτῆς διὰ τε τὴν Ἐκκλησίαν γενικῶς καὶ εἰδικώτερον διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Πολιτείαν, δεδομένου ὅτι οἱ Ἕλληνες Ὁρθόδοξοι, οἵτινες, κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας, ἐκ τῶν περι-

στάσεων ἢ ἐξ ἄλλων λόγων κινούμενοι, μετηνάστευσαν ἐξ Ἑλλάδος ἢ ἐκ τῆς Γενετέρας αὐτῶν, ἀνέρχονται εἰς ἑκατοντάδας χιλιάδων, ἐξ ὧν οὐκ ὀλίγοι προβλέποντες προσωρινὴν τὴν ἐγκατάστασιν ἐν ταῖς Χώραις ἐν αἷς μετηνάστευσαν, διατηροῦσι τὴν ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν καὶ προγραμματίζουσι τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν, ἡμέραν τινά, εἰς τὴν Πατρίδα.

Κατ' ἀρχὴν δὲν ἐπιδέχεται ἀμφισβήτησιν ὅτι ἢ ἐκδοσις θρησκευτικοῦ διαζυγίου καὶ ἢ πνευματικὴ λύσις γάμου θρησκευτικῶς συναφθέντος, ἀνήκει ὡς φυσικὴ συνέπεια τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ μυστηριακοῦ χαρακτήρος τοῦ γάμου καὶ τῆς ἱερολογίας αὐτοῦ ὑπὸ ἐκκλησιαστικοῦ λειτουργοῦ, εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἀρμοδιότητος ταύτης ἀναγνωρισθείσης καὶ ἐπακρωθείσης καὶ ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἤδη κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους, διὰ τῆς 27ης Νεαρᾶς τοῦ Ἀλεξίου τοῦ Α' τοῦ Κομνηνοῦ: «Τὰ μέντοι ψυχικὰ ἅπαντα, καὶ αὐτὰ δὴ τὰ συνοικέσια, παρὰ τῶν ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων ὀφείλουσι κρίνεσθαι τε καὶ ἐκδικεῖσθαι»¹. Ἡ ἀρμοδιότης αὕτη τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, καθίσταται ἔτι ἐμφανῆς, ἀποκλειστικὴ δὲ εἰς πλείστας περιπτώσεις, ἰδίᾳ κατὰ τοὺς μετὰ τὴν ἄλωσην τῆς Κωνσταντινουπόλεως χρόνους, καθ' οὓς οἱ Χριστιανοὶ ἀπῆλθον εἰς τὰ ἐσωτερικὰ αὐτῶν πράγματα αὐτοδιοικήσεως τινος ἐντὸς τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, ἢ δὲ Ἐκκλησία ἀπένεμε δικαιοσύνην καὶ ἐπὶ θεμάτων ἀφορώντων εἰς ἐννόμους σχέσεις τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου².

Ἐνῶ δέ, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, ἀπὸ τῆς 27ης Νεαρᾶς τοῦ Ἀλεξίου τοῦ Α' τοῦ Κομνηνοῦ ἐν Βυζαντίῳ, καὶ κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὧν ἀπῆλθον ἢ Ἐκκλησία προνομίων, αἱ δίκαι πρὸς ἐπίτευξιν λύσεως τοῦ γάμου ἀνήκον εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν (ἢ ἐπισκοπικῶν ἢ πνευματικῶν) δικαστηρίων, ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις, σημειοῦται, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν συγχρόνων νομικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀντιλήψεων, διαφοροποιήσις ἐν τῇ ἐν προκειμένῳ πρακτικῇ, καὶ δὴ ὡς ἀκολούθως:

1. Ἐν Κύπρῳ, συνεχίζεται μέχρι τῆς σήμερον ἢ κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς καὶ τοὺς μετὰ τὴν

1. Ἰω. καὶ Παν. Ζέπου, *Jus Graecoromanum*, Τόμ. Α', Ἀθήναι 1931, σελ. 311-312.

2. Β. Στεφανίδου, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, Ἀθήναι 1959, σελ. 688-696.

άλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως χρόνους ἀποκλειστικῆ ἀρμοδιότης τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ λύσει τοῦ γάμου, συμφώνως πρὸς τὰ διατασσόμενα ἐν τῷ ἐν ἰσχύϊ «Καταστατικῷ τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου» τοῦ ἔτους 1914³, ἐν ᾧ ὀρίζεται ὅτι «ὁ γάμος διαλύεται δι' ἀποφάσεως τοῦ Ἐπισκόπου μετὰ διαδικασίαν ἐνώπιον τοῦ ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου» (Ἄρθρον 71). Ἡ προνομία αὕτη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου κατοχυροῦται καὶ ὑπὸ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1960 τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας⁴. Ἐν τῷ αὐτῷ Καταστατικῷ διατυπῶνται ἐπίσης (Ἄρθρον 75) οἱ λόγοι διαζυγίου δι' οὓς ἕκαστος τῶν συζύγων ἢ εἷς ἕκαστος ἐξ αὐτῶν δύναται ὅπως αἰτήσῃ τὴν διάζευξιν. Οἱ λόγοι οὗτοι εἶναι: α) Μοικεῖα, β) Ἐπιβουλὴ κατὰ τῆς ζωῆς αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων, γ) Καταδίκη τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων εἰς φυλάκιον ὀχι ὀλιγωτέραν δεκαετίας, δ) Ἀφάνεια τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων, ε) Μανία παρατεινομένη ἐπὶ τριετίαν, στ) Λέπρα τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων, ζ) Ἀνικανότης ὑφισταμένη κατὰ τὴν σύναψιν τοῦ γάμου καὶ παρατεινομένη ὑπὲρ τριετίαν, (Διὰ τοὺς λόγους τούτους δύναται ὅπως ζητήσῃ τὴν διάζευξιν ἕκαστος τῶν συζύγων), η) Διαπαρθένευσις τῆς γυναικὸς καταγελλομένη ὑπὸ τοῦ συζύγου πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον τὴν ἐπαύριον τοῦ γάμου, θ) Ἐπίμονος ἄρνησις τῆς συζύγου εἰς τὸ νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸν συζυγικὸν οἶκον μετὰ πρόσκλησιν ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου, ι) Διανυκτέρευσις τῆς συζύγου εἰς μὴ συγγενικὸν οἶκον, ἐκτὸς ἐὰν ἐξωσθεῖσα τοῦ συζυγικοῦ οἴκου δὲν εἶχεν οἶκον συγγενικόν, ια) Παρεμπόδισις τῆς τεκνοποιίας, (Διὰ τοὺς λόγους τούτους δύναται ὅπως ζητήσῃ τὴν διάζευξιν ὁ σύζυγος), ιβ) Ἡ ὑπὸ τοῦ συζύγου κακόβουλος ἐγκατάλειψις τῆς συζύγου ὑπὲρ τριετίαν, ιγ) Ἡ ἐπιβουλὴ τῆς σφροσύνης τῆς συζύγου ὑπὸ τοῦ συζύγου, καὶ ιδ) Ἐὰν ὁ σύζυγος κατηγορήσῃ τὴν σύζυγον ἐπὶ μοικεῖα δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀποδείξῃ τὴν κατηγορίαν. (Διὰ τοὺς λόγους τούτους δύναται ὅπως ζητήσῃ τὴν διάζευξιν ἢ σύζυγος)⁵.

2. Ἐν Ἑλλάδι, αἱ δίκαι πρὸς ἐπίτευξιν ἐκδόσεως διαζυγίου ὑπόκεινται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν τακτικῶν πολιτικῶν δικαστηρίων⁶, καὶ συγ-

3. Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα, Οἱ βασικοὶ θεσμοὶ διοικήσεως τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, Ἀθήναι 1974, σελ. 35-61.

4. Ἄρθρον 110: «Ἡ αὐτοκέφαλος Ἑλληνικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Κύπρου θὰ συνεχίσῃ ἔχουσα τὸ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα ρυθμίσεως τῶν ἐσωτερικῶν αὐτῆς ὑποθέσεων καὶ τῆς περιουσίας αὐτῆς, συμφώνως τοῖς ἱεροῖς Κανόσι καὶ τῷ ἐν ἰσχύϊ Καταστατικῷ Χάρτι αὐτῆς. Ἡ Ἑλληνικὴ Κοινοτικὴ Συνέλευσις δὲν δύναται ὅπως ἐνεργῇ ἀντιθέτως πρὸς τὸ εἰρημένον δικαίωμα τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου».

5. Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα, Οἱ βασικοὶ θεσμοὶ διοικήσεως τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, Ἀθήναι 1974, σελ. 48-49.

6. Ἀσπερίου Γεωργιάδου, Ἡ διαδικασία τοῦ διαζυγίου κατὰ τὸν Κώδικα Πολιτικῆς Δικονομίας, ἐν Ἀρμενόπουλος 23 (1969) 641-659.

κεκριμένως τῶν Πολυμελῶν Πρωτοδικείων⁷, ἅτινα δικάζουσι κατὰ πρῶτον βαθμῖον, καὶ τῶν Ἐφετειῶν⁸, δικαζόντων δευτεροβαθμῖως, τῆς ἀρμοδιότητος καὶ τῆς συμμετοχῆς τῆς Ἐκκλησίας περιοριζομένης, πρὸ τῆς ἐγέρσεως μὲν τῆς ἀγωγῆς, εἰς τὴν ἀπὸ μέρους συνδιαλλαγῆς τῶν διεστώτων συζύγων⁹, μετὰ δὲ τὴν λήξιν τῆς ἀγωγῆς καὶ τὸ ἀμετάκλητον τῆς ἀπαγγελλούσης τὸ διαζύγιον δικαστικῆς ἀποφάσεως, εἰς τὴν πνευματικὴν ἀπὸ μέρους τοῦ οἰκείου καὶ πάλιν Ἀρχιερέως λύσιν τοῦ ἤδη πολιτικῶς λυθέντος γάμου. Πάντως τὸ διαζύγιον θεωρεῖται συντετελεσμένον ἀπὸ τοῦ ἀμετακλήτου τῆς ἀπαγγελλούσης τοῦτο δικαστικῆς ἀποφάσεως καὶ ἐὰν ἐτι δὲν ἐπηκολούθησεν ἡ πνευματικὴ λύσις τοῦ γάμου. Ἐν τῇ περιπτώσει ὅμως ταῦτη ὁ οἰκεῖος Ἀρχιερεὺς ὀφείλει νὰ ἀρνηθῇ τὴν παροχὴν ἀδείας πρὸς σύναψιν νέου γάμου εἰς τοὺς διεζευγμένους, πρὶν ἢ ὁ προγενέστερος γάμος αὐτῶν λυθῇ καὶ πνευματικῶς¹⁰. Πάντα ταῦτα, τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν πνευματικὴν λύσιν τοῦ γάμου ἐν Ἑλλάδι καὶ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διευτυπώθησαν ἤδη ἐν τῷ Νόμῳ ΣΑ'/1852 τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, περὶ τοῦ τρόπου διοικήσεως τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅστις ἐν τῷ ἀρθρῷ 16 διαλαμβάνει τὰ ἑξῆς: «Τὰ κατὰ τοὺς γάμους, καθ' ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὸ πολιτικὸν αὐτῶν μέρος, ἀνάγονται εἰς τὰ πολιτικὰ δικαστήρια, καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ πνευματικόν, εἰς τὰς Ἐκκλησιαστικὰς Ἀρχάς». Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ ἔδαφιῳ τοῦ ἐπομένου ἀρθροῦ, πλέον συγκεκριμένως: «Μετὰ δὲ τὴν ἔκδοσιν τῆς δικαστικῆς περὶ διαλύσεως τοῦ γάμου ἀποφάσεως, καταστάσης ἀμετακλήτου, ὁ Εἰσαγγελεὺς διευθύνει ἀντίγραφον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀρχὴν, διὰ νὰ κηρύξῃ καὶ αὕτη τὸν γάμον διαλελυμένον πνευματικῶς¹¹. Συμφώνως πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Ἀστικὸν Κώδικα, τὸ διαζύγιον χωρεῖ διὰ τοὺς ἐν τοῖς ἀρθροῖς αὐτοῦ 1439-1446 περιοριστικῶς ἀναφερομένους λόγους, ἴτοι α) διὰ μοικεῖαν (1439), β) διγαμίαν (1439), γ) ἐπιβουλήν τῆς ζωῆς (1440), δ) κακόβουλον ἐγκατάλειψιν ἐπὶ διετίαν (1441), ε) ἰ-

7. ΚΠολΔ 18.

8. ΚΠολΔ 19.

9. ΚΠολΔ 593: «Ἀγωγὴ διαζυγίου δὲν δύναται νὰ ἀσκηθῇ ἄνευ προηγουμένης προσπάθειας συνδιαλλαγῆς τῶν διεστωμένων συζύγων, ἄλλως ἀπορρίπτεται καὶ αὐτεπαγγέλτως ὡς ἀπαράδεκτος. Ἀρμόδιος διὰ τὴν προσπάθειαν συνδιαλλαγῆς εἶναι ὁ ἐπίσκοπος τοῦ τόπου τῆς κατοικίας τοῦ ἐναγομένου ἢ τῆς τελευταίας κοινῆς μόνιμου διαμονῆς τῶν συζύγων ἐὰν ὁ εἰς τούτων εἶναι χριστιανὸς ὀρθόδοξος...».

10. Ἀναστασίου Χριστοφιλοπούλου, Ἑλληνικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον, Ἀθήναι 1966², σελ. 246.

11. Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα, Ἡ Καταστατικὴ Νομοθεσία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήναι 1967, σελ. 113 καὶ 114. Τὰ αὐτά, αὐτολεξεῖ, διαλαμβάνονται καὶ ἐν τῷ «Καταστατικῷ Νόμῳ τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» τοῦ ἔτους 1923, (Ἄρθρα 71 καὶ 72, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 152 καὶ 153), καὶ ἐν τῷ Νόμῳ 671/1943 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (Ἄρθρα 54 καὶ 55, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 300-301).

ΛΟΓΟΣ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΒΙΔΥΝΙΟΥ κ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ ΕΠΙ ΤΗ, ΕΠΙΣΚΕΨΕΙ ΤΟΥ ΕΙΣ ΙΕΡΑΝ ΜΟΝΗΝ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

Πανοσιολογιώτατε,
ἀγαπητοὶ ἐν Κυρίῳ ἀδελφοί,

Ἐκ νέου εὐχαριστῶ ἐκ βάθους καρδίας τὸν Θεόν, διότι μὲ ἤξιωσε νὰ κλίνω ἐδλαβικῶς τὸ γόνυ εἰς τὸ ἐπέλαμπρον ἀνάκτορον τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου. «Ὁν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων» (Ψαλμ. 41, 1), οὕτω καὶ ἡ σεβασμία μονὴ τοῦ Ζωγράφου ἔλκει τὰς εὐσεβεῖς καρδίας διὰ μέσον τῶν αἰῶνων. Ἀναρίθμητα εἶναι τὰ ὀνόματα ἡκείνων, διὰ τοὺς ὁποίους οἱ ἄγνοι μοναχοὶ ἀναπέμπουν προσευχὰς ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ. Εὐχαριστῶ ἐπίσης καὶ σᾶς, ἀγαπητοὶ ἐν Κυρίῳ ἀδελφοί, διὰ τὴν θερμὴν ὑποδοχὴν, τὴν ὁποία ὠργανώσατε πρὸς χάριν μου ὡς ἐκπροσώπου τῆς ἁγίας Ὁρθοδόξου Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας.

Με χαρὰν διέβην τὸ κατώφλιον τῆς ἁγίας μονῆς. Τὸ μεγαλεῖόν τῆς καὶ τὸ ἱστορικόν τῆς παρελθόντων συνεκίνησαν τὴν καρδίαν μου. Αὐθορμήτως ἐν εἰδει προσευχῆς προσέφερα: «Μεγαλομάρτυς Γεώργιε, πρόσθευε τῷ Θεῷ ὑπὲρ ἡμῶν». Εἰς τὰ ἐπόμενα θέματα ἤκουσα τὸ θεῖον τοῦ προσφάτου παρελθόντος καὶ τὴν ζωογόνην φωνὴν τοῦ ὁσίου Παΐσιου Χι-

οκυρὸν κλονισμὸν τῆς ἐγγάμου σχέσεως καθιστῶντα ἀφόρητον εἰς τὸν σύζυγον τὴν διατήρησιν τῆς ἐγγάμου συμβιώσεως καὶ ἐπελθόντα ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ ἑτέρου (1442), στ) διὰ φρενοβλάβειαν διαρκέσασαν συνεστῆτος τοῦ γάμου ἐπὶ τειραεῖαν (1443), ζ) διὰ λέπραν (1444), η) δι' ἀφάνειαν (1445) καὶ θ) δι' ἀνικανότητα πρὸς συνουσίαν ἄγνωστον εἰς τὸν ἕτερον τῶν συζύγων, προϋφισταμένην τοῦ γάμου καὶ διαρκέσασαν ἐπὶ τριετίαν ἀπ' αὐτοῦ (1446). Ὡς γνωστόν, ὁ Ἀστικὸς Κώδιξ διὰ τῶν άρθρων αὐτοῦ παρέλαβε σχεδὸν ἀμεταβλήτους τοὺς περὶ διαζυγίου λόγους τοῦ Νόμου 2228/1920, καταργήσας ρητῶς οὐ μόνον τὸν Νόμον τοῦτον¹², ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τὴν σχετικὴν ὕλην τοῦ βυζαντινορρωμαϊκοῦ ἀστικοῦ δικαίου¹³. Κατ' ἀκολουθίαν, οἱ ἀνωτέρω λόγοι διαζυγίου εἶναι ἀποκλειστικοὶ καὶ οἱ μόνον οἵτινες ἰσχύουσι σήμερον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἐπικρατείᾳ γενικώτερον καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος εἰδικώτερον.

† Ὁ Σουηδίας ΠΑΥΛΟΣ

12. Εἰσαγωγικὸς Νόμος τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, ἄρθρον 82.

13. Γεωργίου Μπαλῆ, Οἰκογενειακὸν Δίκαιον, Ἀθῆναι 1961², σελ. 193.

λανδαρινοῦ: νὰ διατηρῶμεν τὸ γένος μας καὶ τὴν γλώσσάν μας, διότι εἶχομεν πατριαρχεῖον καὶ κράτος, διότι μετὰ πέντε αἰῶνας τὸ σεβαστὸν πατριαρχεῖον τῆς Βουλγαρίας ὡς νόμιμος καὶ εὐεργετικὸς διάδοχος συνεχίζει νὰ ὀδηγῇ τὸν πιστὸν λαὸν του εἰς τὴν σώζουσαν ὀρθόδοξον πίστιν. Σήμερον εἰς τὰς προσευχὰς μας πρὸς τὸν Κύριον καὶ Θεὸν μας πρέπει νὰ αἰτῶμεν τὴν βοήθειάν του, διὰ νὰ οἰκοδομῶμεν ἐπιμελῶς ἐπὶ τῆς πλουσίας πνευματικῆς κληρονομίας τῶν παρελθόντων αἰῶνων καὶ τὸ σεβαστὸν Πατριαρχεῖόν μας νὰ ἀποσιτάπη εἰς τὴν λάμπριν τῆς τότε δόξης του. Αὐτὸ τὸ καθήκον ὁμοίως πίπτει ἐφ' ὄλων ἡμῶν, οἱ ὁποῖοι εἴμεθα προωρισμένοι νὰ ὑπηρετῶμεν τὸν Κύριον.

Ἡ σεβασμία μονὴ τοῦ Ζωγράφου εἶναι λυχνος κείμενος ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὄρους, πρὸς τὸν ὁποῖον εἶχον ἐστραμμένους τοὺς ὀφθαλμούς των γενεαὶ γενεῶν καὶ μετὰ καθαρὰν πίστιν εἶχον ὑπομείνει τὴν πίεσιν τῶν πάσης φύσεως πειρασμῶν. Ὅταν πάλιν ἀπὸ τὰς ἡγιασμένας ἀλλάς τῆς ἐξῆλθεν ὁ πλέον ἰσχυρὸς ἀφρηπιστὴς τῆς λαϊκῆς συνειδήσεως, τότε ἡ μονὴ τοῦ Ζωγράφου ἔσσει παρῆμειν εἰς τὰς καρδίας τῶν βουλγαρικῶν γενεῶν ὡς ὄχυρον τοῦ βουλγαρικοῦ πνεύματος.

Τὸ ὄνομα τῆς μονῆς τοῦ Ζωγράφου δημιουργεῖ τὴν ὑποχρέωσιν εἰς τοὺς ἀδελφούς αὐτῆς νὰ ζοῦν ἐν ὁμοιοῖα, νὰ ἐξυψῶνουν τὴν φήμην αὐτῆς τῆς ἀρχαίας καὶ ἐνδόξου μονῆς καὶ ἡ ζωὴ τῆς ἀδελφότητος νὰ εἶναι κανὼν καὶ διὰ τὰς ὑπολοίπους σεβασμίας μονὰς. Ὁ ἅγιος ἀποστόλος συμβουλεύει τοὺς Κορινθίους: «Ἀδελφοί, χαίρετε, καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε, τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε καὶ ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν» (Β' Κορ. 13, 11). Πρὸς τοὺς Κολοσσαεῖς ἐπίσης γράφει: «Ἐνδύσασθε οὖν, ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ ἅγιοι καὶ ἡραγημένοι, σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ, χρησιότητα, ταπεινοφροσύνην, πραότητα καὶ μακροθυμίαν» (Κολ. 3, 12).

Αὐτοὶ οἱ λόγοι τοῦ ἁγίου ἀποστόλου ἰσχύουν καὶ δι' ἡμᾶς, τοὺς ὑπηρέτας τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Αὐτοὶ μᾶς ὀδηγοῦν εἰς τὴν σοφίαν τοῦ χριστιανικοῦ ἀξιώματος, διὰ νὰ ἐπιτελῶμεν τὰ πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ (Α' Κορ. 10, 31). Ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι ἔχομεν ἐπιλέξει τὸν δρόμον τῆς μοναχικῆς ἀρετῆς, πρέπει ἐπιμελῶς νὰ τεινώμεν πρὸς ἡθικὴν ἄνοδον, καθὼς τελειοποιούμεν τὴν πνευματικὴν γνῶσιν, καθὼς ἐκμανθάνομεν τὴν θεῖαν σοφίαν, καθὼς ἐξασκουόμεθα εἰς τὰς χριστιανικὰς ἀρετὰς καὶ ὑπομένομεν τὰς ταλαιπωρίας μετὰ ἀπεριόριστον ὑπομονήν, καὶ νὰ ἀνερχόμεθα πάντοτε ὑψηλότερον εἰς τὴν κλίμακα τῆς μοναχικῆς ἀρετῆς.

Η Α΄ ΠΡΟΣΥΝΟΔΙΚΗ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ*

Β. Ὡς πρὸς τὴν ἐξέτασιν τῆς μεθοδολογίας προπαρασκευῆς τῶν θεμάτων τῆς Συνόδου.

Ἡ ἡμετέρα Ἐπιτροπὴ εἰσηγείται, ὅπως τηρηθῆ ἡ ὑπὸ τῆς Δ΄ Πανορθόδοξου Διασκέψεως ἀποφασισθεῖσα διαδικασία προπαρασκευῆς τῶν θεμάτων μὲ μόνην τὴν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 94 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4 τεύχους.

Πρὸς ὅλα αὐτὰ πρέπει νὰ κατατείνωμεν μὲ ἀγαθότητα καὶ ταπεινοφροσύνην. «*Ἄρατε τὸν ζυγὸν μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραῖός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσετε ἀνάπαντι ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν*» (Ματθ. 11, 29) λέγει ὁ ἴδιος ὁ Κύριος. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ ἐχθρὸς τῆς ἀνθρωπίνης σωτηρίας δὲν κοιμάται, ὅμως ὁ πνευματικῶς ἀνηρωθεὶς μοναχὸς νικᾷ μὲ πραῖότητα καὶ ταπεινοφροσύνην, μὲ προσευχὴν καὶ χριστιανικὴν σοφίαν πᾶσαν ἐπίθουσι τῶν ἐχθρικών δυνάμεων. Τὸ λειτούργημά σας πρέπει νὰ εἶναι σωτηριῶδες προσωπικῶς δι' ἕκαστον ἐξ ὑμῶν καὶ ὠφέλιμον καὶ ἐποικοδομητικὸν ἐν ὀνόματι τῆς σεβασμίας μονῆς. Ὁ ἅγιος ἀπόστολος Ἰάκωβος λέγει: «*Ὁ Θεὸς ὑπερηφάνους ἀντιτάσσει, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν*» (Ἰακ. 4, 6). Ἀπὸ αὐτὴν τὴν εὐεργετικὴν πηγὴν τῆς ταπεινοφροσύνης ἀδιακόπως κορῆσατε τὴν δύναμι δι' ὑπεροψίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πηγάζει ἡ διχόνοια.

Ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπάρχει φιλαδελφία, δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἐμφανισθοῦν τὰ ἀπλωμένα δίκτυα τοῦ ἐχθροῦ τῆς ἀνθρωπίνης σωτηρίας.

«*Μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκαστος* (Α΄ Κορ. 10, 24). «*Ὁ λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν, ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν ἕως ἄρτι. Ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶ καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ καὶ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία ἐτύφλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ*» (Α΄ Ἰωάν. 2, 9, 11). Ἡ ἀγάπη πρέπει νὰ κινή πᾶν δῆμα τῆς ζωῆς σας ὡς ὑπηρετῶν τοῦ Θεοῦ καὶ μοναχῶν τῆς μονῆς τοῦ Ζωγράφου. Πᾶς καλὸς λόγος δι' ἕκαστον ἐξ ὑμῶν, δι' ὀλόκληρον τὴν ἁγίαν ἀδελφότητα χαροποιεῖ ὄχι μόνον τὸν Παναγιώτατον ἡμῶν Προκαθήμενον τῆς Ἀγίας Συνόδου τῆς Ὁρθόδοξου Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ὁμοίως καὶ τὸν κηδεμόνα σας Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Κων)πόλεως κ.κ. Δημήτριον, ὑπὲρ τῆς υγείας καὶ τῆς μακροημερευέσεως τοῦ ὁποίου πρέπει ἐπιμελῶς νὰ προσεύχεσθε.

«*Μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος σκοπεῖτε, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑτέρων ἕκαστος*» (Φιλιπ. 2, 4). Σᾶς παρακαλῶ νὰ ζητεῖτε ἐν ὁμοιοῖα καὶ ἀδελφικῇ ἀγάπῃ μὲ τοὺς ἀδελφοὺς τῶν ὑπολοίπων ἁγίων μονῶν — Ἐλληνας, Ρώ-

διαφορὰν ὅτι τὰ ὀριζόμενα πρὸς ἐξέτασιν θέματα θὰ παρουσιάζωνται ὑπὸ τῶν ἐπὶ μέρος Ἐκκλησιῶν ἐνώπιον τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τῶν Προσυνοδικῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων, οὐχὶ ὡς εἰσηγήσεις φέρουσαι τὴν ἐπίσημον σφραγίδα καὶ ἐπικύρωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, δεσμεύουσαι τὸν ἐλεύθερον διορθόδοξον διάλογον, ἀλλ' ὡς θεολογικαί, ἐπιστημονικαὶ ἐργασίαι, γινόμεναι ἀπλῶς τῇ μερίμνῃ αὐτῶν, τῶν ὁποίων ὅμως ἡ ἐκκλησιολογικὴ ἀξιολόγησις καὶ περιαφῆ θὰ ἀπόκειται τῇ Διορθόδοξῃ Ἐπιτρο-

σους, Ρουμάνους, Σέρβους — οἱ ὁποῖοι εἶναι οἱ ἰδιόκοί μας ὁμόπιστοι ἀδελφοί. Τὸ Ἅγιον Ὄρος εἶναι πανορθόδοξον ὄργανον, ὅπου εἰς διαφόρους γλώσσας ἀπὸ κοινοῦ δοξάζεται ὁ Σωτὴρ ἡμῶν καὶ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός. Ἐὰν οἱ εἰς ἀδελφικῶς μεταξὺ σας καὶ χαίρεσθε ἐν πνευματικῇ εἰρήνῃ, τότε τὸ περιήραγμα τοῦ κήπου τῆς μητρὸς τοῦ Θεοῦ θὰ ἀνηρωθῆ ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Κυρίου καὶ ὁ Κύριος θὰ ἀκούῃ τὰς προσευχὰς καὶ δοξολογίας καὶ θὰ ἐκχέῃ δαφνέστερον τὰ πλούσια ἐλέη του ἐφ' ὅλον ἡμῶν.

Καὶ οὕτως, ἀγαπητοὶ ἐν Κυρίῳ ἀδελφοί, νὰ εἰσθε φλογεροὶ οἰκοδόμοι τοῦ πνευματικοῦ μεγαλείου τῆς σεβασμίας μονῆς τοῦ Ζωγράφου. Καὶ δι' αὐτοῦ νὰ ὑψώσετε καὶ τὸ πνευματικὸν κῦρος τοῦ σεβαστοῦ Βουλγαρικοῦ Πατριαρχείου, ἀπὸ τὰ σπλάγγνα τοῦ ὁποίου ἔχον ἐξέλθει πλείστοι ἐπιμελεῖς οἰκοδόμοι τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔργου, ὥστε, διὰν ἐμφανισθῆτε ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ πολυελοῦ ἡμῶν Πατρὸς κατὰ τὴν φοβεράν ἡμέραν τῆς κρίσεως, νὰ εἴπητε: Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγάμισαμι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα.

Σᾶς παρακαλῶ ἀκόμη ὡς καλοὶ ὑπηρεταὶ τοῦ Θεοῦ νὰ εἰσθε καλοὶ πολῖται τῆς φιλικῆς πρὸς ἡμᾶς Δημοκρατίας τῆς Ἑλλάδος, διότι παλαιαὶ εἶναι αἱ ἱστορικαὶ σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο γειτονικῶν λαῶν μας, οἱ ὁποῖοι πολλάκις εἰς τὴν περιόδον τῆς δουλείας καὶ τῶν βαρῶν πεπωμένων ἀλληλοβοηθήθησαν. Ἡ ἀρετὴ σας πρέπει νὰ βοηθήσῃ καὶ εἰς τὴν μεγαλυτέραν ἐνίσχυσιν τῶν καλῶν σχέσεων καὶ τὴν ἐδραίωσιν τῆς συνεργασίας μεταξὺ τῶν λαῶν, ἰδιαίτερος κατὰ τὸν παρόντα χρόνον, ὅτε τὸ ἀνθρώπινον γένος εἰς ὀλόκληρον τὴν οἰκουμένην ἀναζητεῖ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὑπηρετεῖ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀμοιβαίαν οἰκοδομήν (Ρωμ. 14, 19).

Καὶ οὕτως, ἀγαπητοὶ ἐν Κυρίῳ ἀδελφοί, καθὼς ἐπικαλοῦμαι τὴν μεσιτείαν τῆς μητρὸς τοῦ Θεοῦ ἐνώπιον τοῦ ὑψίστου Πατρὸς, ἐξαιτοῦμαι τὴν θεῖαν εὐλογίαν ἐφ' ὑμᾶς, ἐπὶ τὴν σεβασμίαν μονὴν τοῦ Ζωγράφου καὶ ἐπὶ τὸ Ἅγιον Ὄρος. Ἀμήν.

† Μητροπολίτης Βιδυνίου ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ

πη, τῆ μελέτη ἀπασῶν τῶν ἐπὶ μέρος Ἐκκλησιῶν καὶ τῆ Προσυνοδικῆ Πανορθόδοξῃ Διασκέψει.

Ὡς πρὸς τὴν προθεσίαν τῆς ὑποβολῆς τῶν εἰσηγήσεων τῆ Γραμματεία ἐπὶ τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλῃς Συνόδου, ὠρίσθη ὅπως αὐταὶ ὑποβάλλονται ἐντὸς ἐξαμήνου ἀπὸ τῆς ἀναθέσεως, τὸ ἀργότερον δέ, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ὑφίσταται ἀποχρῶν λόγος, ἐντὸς ἐνὸς ἔτους.

Ὡσαύτως ἡ ἡμετέρα Ἐπιτροπὴ ἀπεφάσισεν, ὅπως εἰσηγηθῆ τῆ Ὀλομελείᾳ:

α) Τὴν ἔκφρασιν θερμοτάτων εὐχαριστιῶν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχεῖῳ, διὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνος κυρίου Μελίτωνος ἐπὶ τῆ παρασχεθείσῃ ἐνταῦθα φιλοξενίᾳ, καὶ

β) ἐξάρχη τὸ γενικῶς ἐν τῷ ἐνταῦθα Κέντρῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου συντελούμενον διὰ τὴν Ὀρθοδοξίαν πολυτίμητον ἔργον, συγκαίρουσα ἅμα τὸν Γραμματέα ἐπὶ τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Συνόδου Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Τρανουπόλεως κ. Δαμασκηνὸν καὶ τοὺς συνεργάτας αὐτοῦ διὰ τὴν σπουδαιότητα τὴν συμβολὴν αὐτῶν εἰς τὴν καθόλου προαγωγὴν καὶ προώθησιν τοῦ ἔργου τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλῃς Συνόδου τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς

Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ

Γέροντι Χαλκηδόνος κ. Μελίτωνι,

Προέδρῳ τῆς Α' Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου

Διασκέψεως.

Σεβασμιώτατε Ἄγιε Πρόεδρε,

Ἡ ὑπὸ τῆς Ὀλομελείας τῆς Διασκέψεως συσταθεῖσα Β' Ἐπιτροπὴ πρὸς «γενικὴν ἐπισκόπησιν καὶ ἀξιολόγησιν τῆς πορείας τῶν σχέσεων καὶ τῶν διαλόγων τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας μετὰ τῶν λοιπῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν, ὡς καὶ τοῦ «Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν», συνελθοῦσα ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Καρελίας καὶ πάσης Φινλανδίας κ. Παύλου, γραμματεύοντος δὲ τοῦ Καθηγητοῦ κ. Ἐμμ. Φωτιάδου, καὶ ἐπιληφθεῖσα τοῦ ἀνατεθέντος εἰς αὐτὴν ἔργου, ὑποβάλλει τῆ ἡμετέρα Σεβασμιότητι καὶ δι' αὐτῆς τῆ Ὀλομελείᾳ τῆς Διασκέψεως τὸ πόρισμα τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς, ἔχον ὡς ἀκολούθως:

1. Γενικὴ ἐπισκόπησις:

Ὁ διάλογος, τὸν ὁποῖον σήμερον ἡ Ὀρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία διεξάγει μετὰ τῶν Ἑτεροδόξων, τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, ὡς γνωστὸν, ἔχει εἰς δύο Ἐγκυκλίους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ', ἐξ ὧν ἡ μία εἶναι ἡ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος τοῦ

1902 περὶ τῶν σχέσεων τῶν Ὀρθόδοξων Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν καὶ περὶ ἄλλων τινῶν γενικῶν ζητημάτων, καὶ αἱ εἰς αὐτὴν Ἀπαντήσεις τῶν Ἁγίων Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, καὶ ἡ ἄλλη εἶναι ἡ ἀπάντησις πρὸς αὐτάς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κατὰ τὸ 1904, περαιτέρω δὲ εἰς τὸ γνωστὸν Διάγγελμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου «πρὸς τὰς ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ» κατὰ τὸ ἔτος 1920.

Ἐπισημότερον ὅμως ἡ προπαρασκευὴ τοῦ θεολογικοῦ διαλόγου μετὰ τῶν Ἑτεροδόξων ἤρξατο διὰ τοῦ θεοσοῦ τῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων, τὸν ὁποῖον εἰσήγαγεν ὁ ἀοίδιμος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀθηναγόρας ὁ Α' διὰ τῆς συγκλήσεως τῆς Α', τῆς Β' καὶ τῆς Γ' Πανορθόδοξου Διασκέψεως ἐν Ρόδῳ, κατὰ τὰ ἔτη 1961, 1963 καὶ 1964, καὶ τῆς Δ' ἐν τῷ Ὀρθόδοξῳ τούτῳ Κέντρῳ ἐν ἔτει 1968.

Εἰς τὴν Α' Πανορθόδοξον Διάσκεψιν τοῦ 1961 ἀπεφασίσθη ἡ «μελέτη τῶν τρόπων προσεγγίσεως καὶ ἐνότητος τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν προοπτικῇ πανορθόδοξῳ», κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ διαγγέλματος τοῦ 1920, ὡς καὶ ἡ προπαρασκευὴ θεολογικῶν διαλόγων μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, τῶν Ἀρχαίων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, τῆς Ἐκκλησίας τῶν Παλαιοκαθολικῶν, καὶ μετὰ τῶν Ὁμολογιῶν τῶν προελθουσῶν ἐκ τῆς Μεταρρυθμίσεως, καὶ δὴ τῆς Ἀγγλικανικῆς καὶ τῆς Λουθηρανικῆς Ἐκκλησίας, ἅμα δὲ καὶ μετὰ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Εἰς τὴν Γ' Πανορθόδοξον Διάσκεψιν διεκηρύχθη καὶ πάλιν ἡ ἐπιθυμία τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας ὅπως ἔχῃ ἀγαθὰς μετὰ τῶν Ἑτεροδόξων σχέσεις, ἐπ' οἰκοδομῇ τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος. Καὶ εἰς τὴν Δ' Πανορθόδοξον Διάσκεψιν, τῆς ὁποίας κύριον θέμα ἀπετέλει ἡ προώθησις τῶν διαλόγων, μετὰ θεώρησιν τῶν πρότερον σχετικῶς γενομένων, τῆς σημειωθείσης προόδου, καὶ τῆς ἐφεξῆς ἐν τοῖς διαλόγοις ἀκολουθησομένης γραμμῆς, ἐξητάσθησαν καὶ ὠρίσθησαν οἱ τρόποι συστηματικώτερας καὶ πληρεστερας τῶν διαλόγων τούτων διεξαγωγῆς, ὡς καὶ τῆς ὀρθόδοξου προσφορᾶς εἰς τὸ ἔργον τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἡμῶν, προβαίνουσα περαιτέρω εἰς ἔκθεσιν τῶν ἀφορώντων ἰδιαιτέρως εἰς ἓνα ἕκαστον τῶν μετὰ τῶν Ἑτεροδόξων θεολογικῶν διαλόγων, περιορίζεται εἰς σύντομον τούτων ἐπισκόπησιν.

Α) Διάλογος μετὰ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ θεολογικὸς διάλογος μετὰ τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας ἤρχισεν ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΖ' αἰῶνος. Διεξήγετο δὲ κυρίως μετὰ τῆς παραδοσιακῆς «ὀψιφλῆς» Ἐκκλησίας (High Church). Ἀρξάμενος διὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως († 1638), καὶ μάλιστα διὰ τοῦ μετέπειτα Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μητροφάνους Κριτοπούλου († 1639), ὅστις, εὐθὺς μετὰ τὸ πέρασ τῶν σπουδῶν αὐτοῦ, ἐπισκεφθεὶς τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν

Ἑλβετίαν, ὡς ἀπεσταλμένος Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως, συνήψε θεολογικὸν διάλογον μετ' Ἀγγλικανῶν, Λουθηρανῶν καὶ Καλθινικῶν Θεολόγων, χάριν τῶν ὁποίων συνέγραψε καὶ τὴν Ὁμολογίαν Πίστεως καὶ τὰς πρὸς τὸν Ἄγγλον Θεολόγον Θωμᾶν Goad Ἀποκρίσεις αὐτοῦ, ὁ διάλογος οὗτος συνεχίσθη ὑπὸ τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως Διονυσίου τοῦ Δ' καὶ Μεθοδίου τοῦ Γ' δι' ἐπιστολῶν, καὶ ἀργότερον δι' ἐπιστολῶν ἐπίσης μεταξύ τῶν Ἀγγλικανῶν Ἀνωμότων καὶ τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων ἐπέδωξε καὶ ἡ Ἐπισκοπελιανὴ Ἐκκλησία τῆς Ἀμερικῆς. Τὸ 1870 ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σύρου Ἀλέξανδρος Λυκοῦργος διεξήγαγεν ἐν Ἀγγλίᾳ θεολογικὸν διάλογον, Ἀγγλικοὶ Θεολόγοι μετέσχον τοῦ μεταξύ Ὁρθοδόξων καὶ Παλαιοκαθολικῶν θεολογικοῦ διαλόγου τῶν ἐτῶν 1874-1875 ἐν Βόννη, τὸ 1897 δὲ συνεστήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει Μικρὴ Ὁρθοδόξο-Ἀγγλικανὴ Ἐπιτροπὴ μελέτης διαφόρων θεολογικῶν θεμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα ἀπήντησαν οἱ Ἀγγλικοί.

Ὁ θεολογικὸς διάλογος Ὁρθοδόξων καὶ Ἀγγλικανῶν συνεχίσθη καὶ μετὰ τὸν α' παγκόσμιον πόλεμον, διὰ τῆς ἐπισκέψεως εἰς Ἀγγλίαν καὶ Ἀμερικὴν τὸ 1918 Ὁρθοδόξου Ἀντιπροσωπείας ὑπὸ τὸν τότε Μητροπολίτην Ἀθηνῶν καὶ μετέπειτα Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Μελέτιον Μεταξάκη, καὶ διὰ τῆς συμμετοχῆς ἄλλης Ὁρθοδόξου Ἀντιπροσωπείας εἰς τὸ ΣΤ' Συνέδριον τοῦ Lambeth τὸ 1920, ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Διδυμοτείου Φιλάρετον.

Θεολογικὸν διάλογον μετὰ τῶν Ἀγγλικανῶν διεξήγαγον ἰδιαιτέρως ἡ Ρουμανικὴ Ἐκκλησία τὸ 1935, καὶ ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία τὸ 1956.

Ἀποτέλεσμα ὄλων τῶν διαλόγων τούτων ὑπῆρξεν ἡ ἀναγνώρισις τῶν Ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν: Κωνσταντινουπόλεως τὸ 1922, Ἱεροσολύμων τὸ 1923, Κύπρου τὸ 1923, Ἀλεξανδρείας τὸ 1930, καὶ Ρουμανίας τὸ 1936.

Ἐπὶ πανορθόδοξο δὲ ἐπιπέδῳ τὸ θέμα τῆς συνεχίσεως τοῦ θεολογικοῦ διαλόγου μεταξύ Ὁρθοδόξων καὶ Ἀγγλικανῶν ἐτέθη ὑπὸ τῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων Α', Γ', καὶ Δ'. Τὴν συνέχισιν εἶχε ζητήσει καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας Μιχαὴλ Ramsey, ἐπισκεφθεὶς ἐπὶ τούτῳ τὸ 1962 τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὰς Ἀθήνας, ὡς καὶ τὴν Μόσχαν.

Ἡ ἀπόφάσις τῆς Γ' Πανορθόδοξου Διασκέψεως σταθεῖσα Διορθόδοξος Θεολογικὴ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τοῦ διαλόγου Ὁρθοδόξων καὶ Ἀγγλικανῶν τὸ πρῶτον συν-

ῆλθεν εἰς διάσκεψιν ἐν Βελιγραδίῳ τὸ 1966, καθ' ἣν καθορίσθησαν τὰ συζητητέα θέματα καὶ ἄλλαι λεπτομέρειαι τοῦ διαλόγου.

Ἡ Δ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις ἀπεφάσισε τὴν συνέχισιν τῆς προπαρασκευῆς τοῦ διαλόγου ὑπὸ τῆς Διορθόδοξου Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀνασυγκροτουμένης καὶ συμπληρουμένης ὡς Συνεχιστικῆς Διορθόδοξου Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς, μετὰ τῆς ἀντιστοίχου Ἀγγλικανικῆς Ἐπιτροπῆς, «ἐν ἡ δέον ὅπως ἀντιπροσωπεύονται ὅλαι αἱ ἐν τῇ Ἀγγλικανῇ Ἐκκλησίᾳ σχολαὶ σκέψεως καὶ μερίδες (ὕψηλῃ, χαμηλῇ καὶ εὐρεία Ἐκκλησία)». Ἡ Διορθόδοξος Θεολογικὴ Ἐπιτροπὴ συνεκρότησε τρεῖς διασκέψεις, ἐν Γενεύῃ τὸ 1970, ἐν Ἐλσινκίῳ τὸ 1971 καὶ ἐν Γενεύῃ τὸ 1972, καθ' ἃς συνεζητήθησαν διάφορα θέματα, ἐν Γενεύῃ δὲ αὕτη ἐκήρυξε λήξαν τὸ προπαρασκευαστικὸν ἔργον αὐτῆς, καὶ ἐν συνεχείᾳ δι' ἐπὶ τούτῳ Ὑποεπιτροπῆς, ἐργασθείσης μετ' ἀντιστοίχου Ὑποεπιτροπῆς τῶν Ἀγγλικανῶν, συνεζήτησε τὰ πρὸς τὴν ἔναρξιν τοῦ ἐπισήμου θεολογικοῦ διαλόγου συναφῆ τεχνικὰ θέματα. Οὕτω τὸ 1973 συνῆλθεν ἐν Ὁξφόρδῃ ἡ Μικτὴ Ὁρθοδόξο-Ἀγγλικανικὴ Ἐπιτροπὴ, ἐπιληφθεῖσα τοῦ ἔργου αὐτῆς, τὸ ὁποῖον ἔκτοτε συνεχίζεται ὑπὸ τριῶν Ὑποεπιτροπῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ πρώτη ἀσχολεῖται περὶ τὸ θέμα «Γραφὴ καὶ Παράδοσις», ἡ δευτέρα περὶ τὸ θέμα «Ἡ Ἐκκλησία ὡς εὐχαριστιακὴ κοινωνία». Ἀπεφασίσθη δὲ νὰ συνέρχωνται αἱ μὲν Ὑποεπιτροπαὶ κατ' ἔτος, ἡ δὲ Ὁλομέλεια τῆς Μικτῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς ἀνά τριετίαν.

Οὕτω μέχρι τοῦδε συνῆλθον τὸ 1974 ἡ Α' Ὑποεπιτροπὴ ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἀκαδημίᾳ Κρήτης, ἡ Β' Ὑποεπιτροπὴ ἐν Ρουμανίᾳ, καὶ ἡ Γ' ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις Ἀμερικῆς. Τὸ 1975 συνῆλθον πᾶσαι διαδοχικῶς ἐν Μ. Βρετανίᾳ, τὸ δὲ 1976 ἡ Ὁλομέλεια ἐν Μόσχᾳ. Κατὰ τὸ ἐπίδον ἔτος 1977 πρόκειται νὰ συνέλθωσιν ἐν Λονδίνῳ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ παραλλήλως κατ' ἀρχὰς μὲν αἱ τρεῖς Ὑποεπιτροπαί, ἀκολούθως δὲ ἡ Ὁλομέλεια.

Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τὴν διάσκεψιν τῆς Ὁλομελείας ἐν Μόσχᾳ τὸ 1976 συνεφωνήθη, ὅπως οἱ Ἀγγλικοὶ εἰσηγηθῶσιν εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλικανικῆς Κοινωνίας τὴν ἀπάλειψιν ἐκ τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως τοῦ Filioque. Κατ' αὐτὴν ἐπίσης οἱ Ὁρθόδοξοι ἐδήλωσαν ὅτι εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν οἱ Ἀγγλικοὶ ἤθελον προβῆ εἰς χειροτονίας γυναικῶν, τοῦτο θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ὀδηγήσῃ τὸν διάλογον εἰς ἀδιέξοδον.

(Συνεχίζεται) † Ὁ Περιστερίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ο ΜΕΓΑΣ ΦΩΤΙΟΣ ΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ*

Καθ' ὄλον τὸν ἐν συνεχείᾳ πολυτάραχον βίον αὐτοῦ, ὁ Φώτιος οὐδ' ἐπὶ στιγμῇ ὑποσιτέλλει τὴν ἀγωνιστικότητα αὐτοῦ. Ἀγωνίζεται διαρκῶς, εἴτε ἀπὸ τοῦ θρόνου εἴτε ἀπὸ τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς ταπεινώσεως, εἴτε ὡς ποιμὴν εἴτε ὡς θεολόγος καὶ συγγραφεύς. Ἄμα τοὺς οἴκους τῆς Ἐκκλησίας εἰς χεῖρας ἀναλαβῶν, ἀγωνίζεται ὑπὲρ τῆς ἀνασιτλώσεως τῶν ἱερῶν εἰκόνων καὶ τῆς ἐπουλώσεως τῶν πληγῶν, τὰς ὁποίας ἐπέφερον εἰς τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας ἢ μακροχρόνιος διαμάχη, ἀξιώθει νὰ ἐγκαινιάσῃ τὴν πρώτην εἰκόνα εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας. Ἀγωνίζεται κατὰ τῶν αἰρέσεων, ὡς τῆς τῶν Μανιχαίων ἀναβλαστήσεως¹⁵, τῶν νοθευουσῶν τὴν ἀποστολικὴν τε καὶ πατρικὴν παράδοσιν καὶ τὴν «προγονικὴν εὐσέβειαν»¹⁷. Συγγράφει ἀντιορρηκτικὰς πραγματείας κατὰ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου καὶ τοῦ αἰρετικοῦ Λεοντίου Ἀντιοχείας. Ἀποσιτέλλει πλήθος ἐπιστολῶν πρὸς κληρικούς καὶ λαϊκούς, ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους, πλουσίους καὶ πτωχοὺς, πεπαιδευμένους καὶ ἀπαιδεύτους, νοθευτῶν αὐτοὺς ἐπὶ ποικίλων θεμάτων, ὡς ἔμπειρος τῶν τοῦ κόσμου πραγμάτων, πολυμερῆς τὰς γνώσεις καὶ βαθὺς τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς γνώστης¹⁸. Μερικῶς διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Ἐδωγελίου εἰς τοὺς Βουλγάρους, τοὺς Ρώσους, τοὺς Χαζάρους καὶ τοὺς Μοραβούς, ἐπιλέγων πρὸς τοῦτο τὰ πλέον κατάλληλα πρόσωπα, καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐπαναφέρῃ τοὺς Ἀρμενίους εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν. Συγγράφει θαυνοῦσιστα θεολογικὰ ἔργα καὶ ὑπομνήματα εἰς τὴν ἁγίαν Γραφήν, ἔνθα ἀποκαλύπτεται, οὐ μόνον δι' οὐτοῦ ἦτο βαθὺς τῆς Θεολογίας μύστης, ἀλλὰ καὶ γνήσιον τῆς Ὀρθοδοξίας τέκνον, ἔχον θαυσιαν συνείδησιν τῆς ἑλληνορθόδοξου παραδόσεως, ἣν καὶ προσπαθεῖ διὰ παντὸς τρόπου νὰ διασφαλίῃ καὶ διαίωναίῃ.

Ἡ ὀρθόδοξος πίστις προφυλάσσεται ἐκ τῶν ἐπιβουλῶν τῶν αἰρετικῶν διὰ τῆς προσηλώσεως εἰς τὸ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 91 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4 τεύχους.

16. Διήγησις περὶ τῆς Μανιχαίων ἀναβλαστήσεως, PG 102, 15 ἑ.

17. Τὰ Ἀμφιλόγια ἢ λόγων ἱερῶν καὶ ζητημάτων ἱερολογίαι, ἐρώτησις ρα', PG 101, 653. Πρβλ. Ὁμιλία ιγ', ... ἐν Β. Λαοῦδα, Φωτίου ὁμιλία ι, Θεσσαλονίκη 1959, σ. 175-177. Ἐπιστολὴ β' ἀπολογητικὴ πρὸς τὸν πάπαν Νικόλαον. PG 102, 612. Ἐπιστολὴ δ', Ἀθανασίῳ μοναχῷ ἡσυχάζοντι. PG 102, 881, κλπ.

18. Ὁρα Δ. Σ. Μπαλάνου, Οἱ Βυζαντινοὶ Ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς, Ἀθήναι 1951, σ. 46.

πνεῦμα τῆς διδασκαλίας τῶν ἐπιτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, διὰ τῆς ὁποίας «πᾶσα καινοτομία καὶ αἵρεσις ἀπελαύνεται τὸ δὲ τῆς ὀρθοδοξίας ἀκήρατον καὶ ἀρχαιοπαράδοτον φρόνημα ταῖς εὐσεβοῦντων ψυχαῖς εἰς ἀδίστακτον σεβασμιότητα καθιδρύνεται»¹⁹. Ὅθεν «τὰ οἰκουμενικαῖς καὶ κοιναῖς τυπωθέντα ψήφοις πᾶσι προσήκει φυλάττεσθαι»²⁰. Πράγματι, εἰς τὸν θησαυρὸν τῆς παραδόσεως, ἦν ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία διαφυλάσσει ἀλώβητον ἀνὰ τοὺς αἰῶνας, καταφεύγει ὁ Φώτιος, εἰς τὸ ἀνεπανάληπτον ἔργον αὐτοῦ («Περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος μυσταγωγίας», ἵνα ἐλέγξῃ καὶ καταδικάσῃ τὴν περὶ τοῦ «Filioque» καινοτομίαν ὡς «ἀσέβειαν», «μυθολογίαν», «βλασφημίαν» καὶ «θεομαχίαν». Διαλλακτικὸς τὴν διάθεσιν καὶ ἀποφεύγων νὰ ἐξωθήσῃ τὰ πράγματα εἰς τὰ ἄκρα, φροντίζων κυρίως διὰ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὁ Πατριάρχης δὲν ἐπιτίθεται κατὰ τῆς ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καταδικάζει καὶ ἀνασκευάζει τὴν αἵρεσιν καθ' ἑαυτήν, ἐπικαλούμενος καὶ τὰς θέσεις τῶν προκατόχων τοῦ Νικολάου Α' παπῶν, ὡς τηρητῶν τοῦ ἀνοθεύτου Συμβόλου. «Τίς εἶπε τῶν ἱερῶν καὶ περιανύμων Πατέρων ἡμῶν», γράφει, «τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι; ποία σύνοδος οἰκουμενικαῖς ὁμολογίαις στηριζομένη καὶ διαπρέπουσα; μᾶλλον δὲ τίς ἱερέων καὶ ἀρχιερέων θεόλεκτος σύλλογος, οὐ ταύτην τὴν διάνοιαν καὶ πρὶν φανῆραι τῇ τοῦ παναγίου Πνεύματος ἐπιπολιὰ κατεψηφίσαι;... Ἐδογματίσεν εὐθὺς τῶν οἰκουμενικῶν καὶ ἁγίων ἐπιτὰ συνόδων ἢ δευτέρα τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεσθαι, διεδέξατο ἢ τρίτη, ἐβεβαίωσεν ἢ τετάρτη, σύμφηρος ἢ πέμπτη κατέστη, συνεκήρυσεν ἢ ἕκτη, ἐπεσφράγισε λαμπρῶς ἀγωνίσμασιν ἢ ἑβδόμη»²¹. Ἡ ἀγωνία τοῦ Φωτίου διὰ τὴν παραχάραξιν τῆς πατρογονικῆς πίστεως ἀναγκάζει αὐτὸν νὰ ἀπευθύνη ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς τῆς Ἀνατολῆς ἀρχιερατικούς θρόνους», ἐνθα ἐπολογεῖται, «ὅτι ἡ καινοτομία αὕτη κατὰ τοῦ Ἐδωγελίου ἴσταιται πρὸς τὰς ἁγίας παρατάσσεται Συνόδους· τοὺς μακαρίους καὶ ἁγίους παραγράφεται πατέρας, ... Κατὰ πάντων ὁμοῦ τῶν ἁγίων προφητῶν, ἀποστόλων, ἱεραρχῶν, μαρτύρων,

19. Ἐπιστολὴ η', πρὸς Μιχαὴλ τὸν ἄρχοντα Βουλγαρίας. PG 102, 632.

20. Ἐπιστολὴ β', ἀπολογητικὴ πρὸς τὸν πάπαν Νικόλαον. PG 102, 604. Πρβλ. Ε. Θεοδώρου, Ὁ Μέγας Φώτιος ὡς φορέυς τοῦ γνησίου Ὀρθοδόξου πνεύματος, Ἀθήναι 1971, σ. 7.

21. Περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος μυσταγωγίας, ἑ'. PG 102, 284-285.

Η ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Ἡ Κυριακή τῆς Ὁρθοδοξίας εἶναι ἡ ἑορτή, ἡ ὁποία περικλείει τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἀξίαν τῆς πίστεώς μας. Διότι κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας δὲν ἐ-ορτάζομεν μόνον τὴν ἀναστήλωσιν τῶν ἁγίων εἰκόνων, δηλ. τὴν νίκην ἐναντίον τῆς πλάνης τῶν αἰρετικῶν, νίκην, ἡ ὁποία αἰσθητοποιεῖται διὰ τῆς λιτανείας τῶν εἰκόνων, ἀλλὰ καὶ τὸ γεγονός ὅτι «οἱ Ὁρθόδοξοι προ-παρασκευάζονται διὰ τὸ ἅγιον Πάσχα, τηροῦντες ἑαυ-τοὺς καθαρούς ἀπὸ πάσης ἀσεθείας»¹. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἔχουν πασχάλιον χαρακτήρα².

1. Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Ἡ μορφωτικὴ ἀξία τοῦ ἰσχύον-τος Τριφιδίου, Ἀθήναι 1958, σελ. 49.

2. Ἰωάννου α' 43-51 καὶ Ἐβρ. ια' 24-26, 32, ιδ', 2.

καὶ αὐτῶν τῶν δεσποτικῶν φωνῶν ἡ βλάβη αὐ-τη καὶ θεομάχος φωνὴ ἐξοπλιζέται»²².

Ὁ Φώτιος οὐδέποτε ἐπεδίωξε τὸ σχίσμα, ἀλλὰ τὸνναντίον ἀόκνως εἰργάσθη διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν σχέσεων μετὰ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἄλ-λως τε ἀποδεικνύει καὶ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνο-δος τοῦ 879. Ἀτυχῶς ὅμως, δὲν εἴδεν ἀνταπόκρι-σιν ἐκ μέρους τῆς ἄλλης πλευρᾶς, διότι αἱ διάφο-ροι καινοτομίαι αὐτῆς συνεδνάζοντο πρὸς τὰς ὑπερ-φιίλους φιλοδοξίας τῶν ἀπὸ τοῦ Νικολάου Α' καὶ ἐντεῦθεν παπῶν εἰς βάρος τῆς πίστεως καὶ τοῦ πνευ-ματικοῦ θησαυροῦ τῆς Ὁρθοδοξίας²³. Ἐναντίον τῆς τάσεως ταύτης ὁ Φώτιος ἠγωνίσθη δι' ὅλον του τῶν δυνάμεων. Διὰ καὶ αἱ Ἐκκλησία καὶ σύμπαν τὸ Ἑλ-ληνικὸν ἔθνος δικαίως τίτιουσιν τὸν Φώτιον ἐν τοῖς πρώτοις τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, τῶν ὑπὲρ τοῦ πανελ-ληνίου τὸν καλλίνικον ἀγῶνα καὶ ὑπὲρ τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἐπάρξεως αὐτοῦ ἀγωνισαμένων²⁴. Τῷ ὄντι, «μεταξὺ τοῦ πρώτου Κωνσταντινου, ... καὶ τοῦ τελευ-ταίου, ... ἐν τῷ διαστήματι ἐτῶν 1000, οὐδὲν ἄλλο ὄ-νομα διέλαμψε λαμπρότερον ἐπὶ τοῦ ἱστορικοῦ ἡμῶν σιγερῶματος ἢ τὸ τοῦ Φωτίου ὄνομα, ὅστις ἐν τῷ μέσῳ ἰστάμενος τῶν δύο Κωνσταντινῶν, ὧν ὁ εἰς ἐκ-προσωπεῖ τὴν ἀρχήν, ὁ δὲ τὸ ὀριστικὸν τέλος τοῦ με-σαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὑπὲρ πάντα ἄλλον συνετέλε-σεν εἰς τὴν διάπλασιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τούτου»²⁵.

22. Ὅρα ἐν Ἱ. Ν. Καρμίση, Τὰ Δογματικὰ καὶ Συμβολικὰ Μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Κα-θολικῆς Ἐκκλησίας, τ. 1, Ἀθήναι 1960, σ. 324.

23. Πρβλ. Ἱ. Ν. Καρμίση, Δύο Βυζαντινοὶ Ἱεράρχαι καὶ τὸ σχίσμα τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1950.

24. Γ. Κρέμων, Ἱστορία τοῦ σχίσματος τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, Ἑλληνικῆς καὶ Ρωμαϊ-κῆς, Ἀθήναι 1905, τ. Β', σ. 4.

25. Κ. Παπαρηγοπούλου, Ἱστορία τοῦ Ἑλλη-νικοῦ Ἑθνοῦς, τ. Γ', σ. 727.

Ἦδη ἡ ἀξία τῆς Ὁρθοδοξίας ἀναγνωρίζεται καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν μας, ἐποχὴν τῆς τεχνικῆς καὶ τῶν δια-στημοπλοίων. Πολλοὶ ξένοι ἑτερόδοξοι διανοούμενοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἐμβαθύνουν εἰς τοὺς θησαυροὺς τῆς Ὁρ-θοδοξίας διὰ νὰ τὴν γνωρίσουν ἐκ τοῦ πλησίον, διότι, ὡς λέγουν, ἔχουν πολλὰς ἐλπίδας εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν.

Ποῖα ὅμως εἶναι τὰ βασικὰ γνωρίσματα τῆς Ὁρθο-δοξίας, τὰ ὁποία μαρτυροῦν τὴν αἰώνιαν ἀξίαν της;

Ἡ ἀξία τῆς Ὁρθοδοξίας συνίσταται πρῶτον εἰς τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν.

Ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι θρησκεία τῆς παραδόσεως. Καὶ παράδοσις εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν νοεῖται ἡ ἀπ' εὐ-θείας ἐπαφὴ μὲ τὰς ἀστειρεύτους πηγὰς τῆς αἰωνίου

Μακαριώτατε,

Συνήλθομεν ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ἑορ-ταστικῇ κατανύξει σήμερον, «ἐπὶ τῇ σεβασμῇ μνήμῃ τοῦ κοινοῦ Ποιμενάρχου, καὶ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλη-σίας φωστῆρος καὶ Διδασκάλου»²⁶, τοῦτο μὲν ἵνα ὁ-μοῖς καὶ ὁδοῖς πνευματικαῖς ἀνυμνήσωμεν «φωστῆ-ρα τὸν θεαργέστατον καὶ φωτὸς ἐπώνυμον ἁγίων»²⁷, τοῦτο δὲ ἵνα παραδειγματισθῶμεν καὶ συνειδητοποιή-σωμεν, ὡς ὁ Φώτιος, τὸ χρέος ἡμῶν ἐναντι τῆς ἀ-γίας ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἑθνοῦς. Ἡ προβο-λὴ τῶν μεγάλων μορφῶν τῆς πατρογονικῆς ἡμῶν κλη-ρονομίας τυγχάνει ἀείποτε μὲν ὠφέλιμος, ἀναγκαιο-τάτη δὲ εἰς δυσκόλους διὰ τὸ χριστιανικὸν ἡμῶν Ἑ-θνος στιγμὰς, ὡς ἡ παρούσα, διότι ἐξ αὐτῶν κινή-σας πρόπει νὰ ἀντιῶμεν οἱ πάντες διδάγματα, Κλήρος καὶ Λαὸς, ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι, πεπαιδευμένοι καὶ ἀπαιδευτοί, διὰ τὴν ὅσον ἐνεσιν ὀρθοτέραν καὶ λυσιπαιεστέραν ἀντιμετώπισιν τῶν ἐνώπιον ἡμῶν τι-θεμένων ἐκάστοτε προβλημάτων. Αἱ μορφαὶ αὗται ἐδίωσαν κἀλλιον παντὸς ἄλλου καὶ ἐξέφρασαν τὴν οὐνοκαταμένην τῆς ἐλληνοχριστιανικῆς ἡμῶν ὑποστά-σεως. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης, ὁ Μέγας Φώτιος προσφέρεται ὅσον ὀλίγοι, διότι οὗτος ὑπῆρξε, κατὰ Νικήταν Δαυὶδ τὸν Παφλαγῶνος, «οὐ τῶν ἀγενῶν τε καὶ ἀνωνύμων, ἀλλὰ καὶ τῶν εὐγενῶν κατὰ σάρκα καὶ περιφανῶν, σοφία τε κοσμικῇ καὶ συνέσει τῶν ἐν τῇ πολιτεῖα σιγερῶν ἐυδοκιμώτατος πάντων»²⁸.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΠ. ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ

Ἐντεταλμένος ὑφηγητῆς Παν/μίου Ἀθηνῶν

26. Κ. Τυπάλδου, Ἀκολοιουθία τοῦ ἐν ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν... Φωτίου, σ. 4 ἐ. στιχηρὸν ἰδιό-μελον Λιτῆς, ἤχος α'.

27. Αὐτόθι, σ. 6, τροπάριον α' Ὁδῆς τοῦ Κανόνος, ἤχος δ'.

28. Βίος, ἦτοι ἀθλησις τοῦ ἐν ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἱγνα-τίου, Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, PG 105, 509.

ἀληθείας. Εἶναι ἡ πνευματικὴ ζωὴ καὶ πνευματικὴ πείρα τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἡ παράδοσις τῆς πίστεώς μας στηρίζεται εἰς τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς Ἁγίους Πατέρας, οἱ ὅποιοι συνέχισαν τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου. Τὸ δὲ παράκλητον Πνεῦμα ἀπεκάλυψεν τὸ ἔργον τοῦτο εἰς τὸν κόσμον κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς.

Χάρις δὲ εἰς τὴν ἀδιάκοπον καὶ ἀδιάφθορον αὐτὴν παράδοσιν παρέχεται καὶ εἰς ἡμᾶς ἡ δυνατότης νὰ εἴμεθα ἐξ Ἰσου βέβαιοι ὅπως ἦσαν καὶ «οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου»³.

Ὁ Γερμανὸς Ρ) Καθολικὸς Θεολόγος Ἰούλιος Τυ-
ciaκ⁴ εἰς τὸ βιβλίον του «Μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύ-
σεως», ποῦ ἐξέδωκε τὸ 1949, περιγράφει τὴν ἑορτὴν
τῆς Ὁρθοδοξίας ὡς ἐξῆς: «Εἶναι, γράφει, ἡ νίκη κατὰ
τῶν αἱρέσεων καὶ ἡ ἐπισφράγισις τῆς Ἱερᾶς Παρα-
δόσεως, τῆς ἁγίας αὐτῆς καὶ μυστικῆς κληρονομίας.
Αὐτὸ τὸ νόημα ἐξ ἄλλου ἔχει καὶ ἡ ἀπαγγελία τοῦ
Συμβόλου τῆς πίστεως εἰς πᾶσαν Θεῖαν Λειτουργίαν». Καὶ
συνεχίζει: «Διὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ἡ
παράδοσις εἶναι τὸ πᾶν. Θέλει νὰ εἶναι ἡ Ἐκκλησία
τῆς Παραδόσεως, ἡ Ἐκκλησία τῶν ἀρχαίων χρόνων.
Ὁρθοδοξία, διὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, σημαί-
νει νὰ εἶσαι ἕνα μὲ τοὺς ἁγίους Πατέρας. Ἡ ἐποχὴ τῶν
ἑπτὰ πρώτων Οἰκ. Συνόδων ὑπῆρξεν ἡ ἐποχὴ τῆς ὑψη-
λῆς, τῆς ζωντανῆς πίστεως. Τότε ἔδρασαν οἱ Θεοφώ-
τιστοι Πατέρες, τότε καθωρίσθησαν οἱ ἱ. Κανόνες. Τότε
ἤνθιζεν ἡ ἀληθινὴ εὐσέβεια εἰς τὴν ἐπίσημον ἱερατι-
κὴν αὐστηρότητα τοῦ λατρευτικοῦ βιώματος. Τοιοῦτο-
τρόπως ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἀτενίζει ὀπίσω, εἰς
τὴν ἐποχὴν τῶν μεγάλων Πατέρων, εἰς τὴν λαμπρὰν
περίοδον τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, κατὰ τὴν ὁποίαν
ὁ ἀνατολικὸς καὶ ὁ δυτικὸς χριστιανισμὸς ἦσαν ἐνω-
μένοι, καὶ ἐξάγει ἀπὸ αὐτὸν τὸν θησαυρὸν ἀνεξαντλή-
τους δυνάμεις ζωῆς».

Δεύτερον ἡ ἀξία τῆς Ὁρθοδοξίας συνίσταται εἰς
τὴν ἐλευθερίαν.

Ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον ἐλεύθερον. Τὸ «κατ'
εἰκόνα»⁵ τὴν ἐλευθερίαν ἔχει ὡς κύριον γνώρισμα. Τὴν
ἐσωτερικὴν, τὴν πνευματικὴν ἐλευθερίαν, ἡ ὁποία ἐπι-
βεβαιῶσι ὅτι «οὐ τὸ πνεῦμα Κυρίου ἐκεῖ ἐλευθερία»⁶.

Ἡ ἐλευθερία αὐτὴ εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις
διὰ νὰ εἶναι ὁ πιστὸς μέλος τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ
«ὅ ἐστιν ἡ Ἐκκλησία»⁷. Καὶ ἡ Ἐκκλησία καλεῖ τοὺς
ἀνθρώπους νὰ γίνουν μέλη της διὰ τοῦ «ὅστις θέλει...»⁸.
Διότι, ὡς λέγει, ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, «Θεοσεβείας ἴ-
διον μὴ ἀναγκάζειν, ἀλλὰ πείθειν»⁹. Ἡ κατὰ συνεί-

δησιν, λοιπόν, βίωσις τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν
συντελεῖ ὥστε ἡ ἐλευθερία νὰ ἐκδηλώνεται ὡς πίστις,
ὡς ἐκουσία πειθαρχία, ὡς δημιουργὸς δύναμις, ὡς πη-
γὴ ἐμπνεύσεως, ὡς ἀγὼν κατὰ τοῦ κακοῦ καὶ διὰ τὴν
ἀναμόρφωσιν τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ νόημα αὐτὸ τῆς ἐλευθερίας εὐρίσκεται ἐντὸς
τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Τρίτον ἡ ἀξία τῆς Ὁρθοδοξίας συνίσταται εἰς τὴν
πεποίθησιν ἐπὶ τὴν νίκην εἰς τοὺς ἀγῶνας, τοὺς ὁποίους
διεξήγαγε καὶ διεξάγει ἐναντίον τῶν διαφόρων ἐχθρῶν
της, οἱ ὅποιοι κατὰ καιροὺς ἐνεφανίσθησαν ἢ διὰ νὰ νο-
θεύσουν τὴν πίστιν της ἢ διὰ νὰ τὴν ἐξαφανίσουν. Καὶ
κατώρθωσεν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία νὰ διατηρήσῃ,
ἰδίως κατὰ τὴν περίοδον τῶν σκληρῶν ἀγῶνων της,
ἀκεραίαν τὴν Θεῖαν Ἀλήθειαν, ὅπως παρεδόθη εἰς
αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της.

Οἱ ἀγῶνες της εἶναι σκληροὶ καὶ ἄνευ διακοπῆς.
Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν κατακομιδῶν καὶ τῶν αἱρέσεων
μέχρι καὶ σήμερον ἀγωνίζεται ἐναντίον τῶν ὁπαδῶν
τῶν διαφόρων ὀλιστικῶν θεωριῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν συγ-
χρόνων αἱρετικῶν, οἱ ὅποιοι «περὶ τὴν ἀλήθειαν ἠστό-
χησαν»¹⁰. Ἀγωνίζεται ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μὲ ἐμ-
πιστοσύνην ἐπὶ τὴν Νίκην. Καὶ τοῦτο διότι «τεχνίτης
καὶ δημιουργὸς»¹¹ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ αἰώνιος Νι-
κητῆς. Εἶναι Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος «ἐξῆλθε νικῶν καὶ ἵνα
νικήσῃ»¹². Εἶναι ὁ παντοδύναμος καὶ ἀκατάλυτος Θεός.
Διὰ τοῦτο «πύλαι ἄδου οὐ κατισχύουσιν»¹³ τῆς Ἐκ-
κλησίας.

Ὁ Ἰσπανὸς ἱερωμένος Ballester¹⁴ λέγει διὰ τὴν
Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὅτι εἶναι «ἡ ἀληθῶς Καθολικὴ
Ἐκκλησία, ἥτις μάχεται ἐναντίον ὅλων τῶν αἱρέσεων.
Νὰ μάχεται εἶναι δυνατόν, νὰ ἠττᾶται ἕμως ποτέ». Πα-
ρεμφερῆς εἶναι καὶ ἡ διαπίστωσις τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστό-
μου¹⁵: «μαινέσθω ἡ θάλασσα, πέτραν διαλυσαὶ οὐ δύ-
ναται. Ἐγειρέσθω τὰ κύματα, τοῦ Ἰησοῦ τὸ πλοῖον κα-
ταποντίσαι οὐκ ἰσχύει... οὐδὲν δυνατότερον Ἐκκλη-
σίας. Θεὸς ἔπηξε· τίς ἐπιχειρεῖ σαλεύειν;».

Τέταρτον ἡ ἀξία τῆς Ὁρθοδοξίας συνίσταται εἰς
τὴν οἰκουμενικότητά της. Τὴν οἰκουμενικότητα τῆς
Ὁρθοδοξίας φανερώνει τὸ Σύμβολον τῆς πίστεώς μας,
τὸ ὁποῖον ἀπαγγέλλομεν εἰς ὅλας τὰς λατρευτικὰς ἐκ-
δηλώσεις τῆς Ἐκκλησίας μας: «Πιστεύω εἰς Μίαν, Ἁ-
γίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν».

Ἡ Μία καὶ Ἁγία Ἐκκλησία ἔχει ὡς προορισμὸν
ν' ἀγκαλιάσῃ μὲ ἀγάπην ὅλον τὸν κόσμον καὶ νὰ μα-
θητεύσῃ «πάντα τὰ ἔθνη»¹⁶, «τὰ μὴ νόμον ἔχοντα»¹⁷.

3. Λουκᾶ α', 2.

4. «Ἡ Νοσταλγία τῆς Ὁρθοδοξίας», Ἀθήναι 1956, σελ. 78-79.

5. Γένεσις Α', 27.

6. Β' Κορινθ. 3, 17.

7. Κολοσ. 1, 24.

8. Μάρκου 8, 34.

9. Ἐ. Π. 25, 773.

10. Β' Τιμοθ. 2, 18.

11. Ἐβρ. 11, 10.

12. Ἀποκάλυψις 6, 2.

13. Ματθ. 16, 18.

14. Πρβλ. «Ἡ Νοσταλγία τῆς Ὁρθοδοξίας», σελ. 149.

15. Ἐ. Π. 52, 428-429.

16. Ματθ. 28, 19.

17. Ρωμ. 2, 14.

Και με μίαν εϋχήν τῆς Θείας Εϋχαριστίας τῆς Λειτουργίας τοῦ Μ. Βασιλείου παρακαλοῦμεν τὸν Κύριον νὰ προστατεύῃ τὴν «Ἁγίαν Του, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, τὴν ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης» ἐκτεινομένην.

Ἀπόδειξις τῆς οἰκουμενικῆς συνειδήσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι καὶ ὁ γνωστός ἀναστάσιμος ὕμνος τοῦ ὁρθοῦ τῆς Κυριακῆς:

«Δεῦτε, πάντα τὰ ἔθνη,
γνῶτε τοῦ φρικτοῦ μυστηρίου τὴν δύναμιν»
.....
καὶ ἀνέστη ἐκ νεκρῶν
τοῦ σῶσαι τὰ σύμπαντα».

Ἄλλο στοιχεῖον ἐπίσης, τὸ ὁποῖον φανερώνει τὴν οἰκουμενικὴν ἀποστολήν τῆς Ἐκκλησίας μας, εἶναι, ὅταν αὕτη καλῆ ὄλον τὸν κόσμον καὶ τοὺς λαοὺς νὰ ἑορτάσουν τὴν Νίκην τοῦ Ἀναστάσιου Χριστοῦ: «Ἀναστάσεως ἡμέρα, λαμπρυνθῶμεν λαοί, Πάσχα Κυρίου, Πάσχα». «Ἐορτάζεται δὲ κόσμος, ὁρατός τε ἅπας καὶ ἀόρατος Χριστός γὰρ ἐγήγερται, εὐφροσύνη αἰώνιος».

Καὶ ὄχι μόνον ἀπὸ τοὺς ὕμνους αὐτοῦς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ «ὄλην τὴν ὑμνολογίαν τῆς Ἀναστάσεως, ἣ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν σπονδυλικὴν στήλην τῆς Ὁρθοδόξου λατρείας»¹⁸ προβάλλεται ἡ οἰκουμενικότης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἐνας σύγχρονος Θεολόγος τῆς Δύσεως ὁ Heiler¹⁹, καθηγητῆς εἰς τὸ Παν/μιον τοῦ Μαρβούργου, ὁ ὁποῖος ἀφιέρωσε τὴν ζωὴν του εἰς τὴν ἀντικειμενικὴν καὶ ἀμερόληπτον μελέτην τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, εἰς τὰ πορίσματα τῶν μελετῶν του, τὰ ὁποία ἀποτελοῦν δύο ὀγκώδεις τόμους, γράφει τὰ ἑξῆς διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν:

«Ὅσον θαυτέρον εἰσχωρεῖ εἰς τὴν σκέψιν καὶ τὴν ζωὴν τῆς Ἀν. Ἐκκλησίας ὁ ἀμερόληπτος χριστιανὸς τῆς Δύσεως, τόσοσον ἰσχυρότερον συγκινεῖται ἀπὸ τὸν πλοῦτον καὶ ἀπὸ τὴν ἐσωτερικότητα αὐτῆς». Ποία εἶναι ἡ αἰτία τοῦ θαυμασμοῦ αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν; Καὶ ἀπαντᾷ ὁ ἴδιος: «Εἶναι μία νέα, θαθεῖα πείρα τῆς οἰκουμενικῆς ὁμολογίας πίστεως εἰς Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, ἣ ὁποία ἐλκύει μετὰ δύναμιν τοὺς ἀπροκαλήπτους χριστιανοὺς τῆς Δύσεως πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν».

Καὶ πέμπτον ἡ ἀξία τῆς Ὁρθοδοξίας συνίσταται εἰς τὴν ζωὴν τῆς νέας δημιουργίας, τῆς «καινῆς κτίσεως»²⁰, ἣ ὁποία εἶναι ἀπόρροια τῆς χαρᾶς τοῦ Ἀναστάσιου Χριστοῦ.

Καὶ ἡ χαρὰ αὕτη «τὰ πάντα πεπλήρωται», διότι Ἀνάστασις «σημαίνει τὴν σκύλευσιν καὶ νέκρωσιν τοῦ θανάτου, τὴν διάλυσιν τῶν κλειθρῶν τοῦ Ἄδου»²¹ καὶ τὴν δημιουργίαν νέας ζωῆς, εἰς τὴν ὁποίαν «γέγονε καινὰ τὰ πάντα»²². Δημιουργὸς δὲ τῆς «καινῆς» αὐτῆς ζωῆς εἶναι ὁ αἰώνιος Νικητῆς τοῦ κάτω κόσμου, «Ὁ θανάτῳ θάνατον πατήσας καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζῶνι χαρισάμενος».

Διὰ τοῦτο ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου κατέχει τὸ κέντρον τῆς λατρευτικῆς ζωῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ πιστὸς δύναται, διὰ τῆς συμμετοχῆς του εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας του, νὰ βιοῖ τὴν ἐν Χριστῷ «καινὴν κτίσιν», ἣ ὁποία εἶναι μία διαρκὴς χαρὰ, μία αἰωνία ἀνοιξίς, μία συνεχὴς ἀναγέννησις, ἣ ὁποία διαποτίζει μετὰ εὐφροσύνην τὴν ψυχὴν τοῦ πιστοῦ καὶ πληροῖ αὐτὴν μακαριότητος.

Ὁ ΡΚαθολικὸς Θεολόγος καὶ κληρικὸς Dom Lambert Beauduin²³, ὁ ὁποῖος εἰργάσθη ἐπὶ διαφόρων θεμάτων τῆς λειτουργικῆς, εἰς μίαν μελέτην του περισπούδαστον μετὰ τὸν τίτλον: «Ἡ Δύσις μαθητεύουσα εἰς τὴν Ἀνατολήν», γράφει σχετικῶς πρὸς τὰ ἀνωτέρω τὰ ἑξῆς: «Ἡ λειτουργία των (ἐννοεῖ τῶν Ὁρθοδόξων) δὲν λησμονεῖ ποτὲ τὸ Πασχάλιον μυστήριον. Κάθε ἔτος κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα, κάθε ἐβδομάδα κατὰ τὸν ἑορτασμὸν τῆς Κυριακῆς, κάθε ἡμέραν κατὰ τὴν τέλει τῆς Θείας λειτουργίας, μετὰ τὸν τριπλοῦν αὐτὸν ἑορτασμὸν —ἐτήσιον, ἐβδομαδιαῖον, καθημερινὸν— ἡ ἀνατολικὴ λειτουργία ξαναζῆ αὐτὴν τὴν νέαν ζωὴν, τὴν ὁποίαν προσφέρει ὁ θριαμβευτῆς Χριστός».

Καὶ ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος²⁴ ἐπιθεβαιῶν τὸν ἑορτασμὸν τοῦ Πάσχα εἰς κάθε Θεῖαν λειτουργίαν παρατηρεῖ: «Ὅσάκις ἂν προσίης μετὰ καθαροῦ συνειδότητος Πάσχα ἐπιτελεῖς» καὶ εἰς ἄλλο σημεῖον τῆς αὐτῆς ὁμιλίας του ἐπαναλαμβάνει: «Οὐδὲν πλέον ἔχει τὸ ἐν τῷ Πάσχα μυστήριον τοῦ νῦν τελουμένου ἐν ἔστι καὶ τὸ αὐτό. Ἡ αὐτὴ τοῦ Πνεύματος χάρις. Ἄει Πάσχα».

Ἡ δίωσις δὲ τῶν αἰωνίων ἀληθειῶν, τὰς ὁποίας προσφέρει ἡμῖν ὁ θριαμβευτῆς Χριστὸς διὰ τῆς Ἀναστάσεώς Του, ὁδηγεῖ τὸν πιστὸν εἰς τὴν «ἐν Χριστῷ καινὴν κτίσιν»²⁵, τὴν νέαν θεῖαν ζωὴν, δηλ. τὴν Θέωσιν.

★

Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, οὕσα «ἡ πανηγυρικὴ ἔκφρασις τῆς ὀρθῆς πίστεως, ἣ ἐκδήλωσις τῆς ἀκαταλύτου δυνάμεως τῆς Ἐκκλησίας, ἣ ἑορτὴ τῆς αὐτοσυνειδήσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας»²⁶, ὑπενθυ-

21. Πρβλ. Εἰσαγ. Δ. Θεοδώρου, μνημ. Ἔργον, σελ. 80.

22. Β' Κορινθ. 5, 17.

23. Πρβλ. «Ἡ Νostalγια τῆς Ὁρθοδοξίας», σελ. 106.

24. Ἰωάν. Χρυσόστομος, ὁμιλία πρὸς Ἐφεσίους Ἐ. Π. 62, 29-30.

25. Β' Κορινθ. 5, 17.

26. Ἀνδρέου Θεοδώρου: Ἡ οὐσία τῆς Ὁρθοδοξίας, Ἀθήναι 1961, σελ. 13.

18. Ἀρχ. Ἀναστ. Γ. Γιαννουλάτου, Ἀδιαφορία γιὰ τὴν Ἱεραποστολή σημαίνει ἄρνησις τῆς Ὁρθοδοξίας, Ἀθήναι 1972, σελ. 12.

19. Πρβλ. «Ἡ Νostalγια τῆς Ὁρθοδοξίας», σελ. 40.

20. Γαλατ. 6, 15.

« ΕΙΣ ΤΙΜΗΝ ΚΑΙ ΜΝΗΜΗΝ... »

(† ΔΩΡΟΘΕΟΣ ΠΑΛΛΑΔΙΝΟΣ)

Τὴν 28ην Ἰανουαρίου 1977 ἐξεδήμησεν εἰς Κύριον ὁ πρῶην Μητροπολίτης Λευκάδος καὶ Ἰθάκης κυρὸς Δωρόθεος Παλλαδίνος.

Ἡ κηδεὶα τοῦ ἀοιδίμου Ἱεράρχου ἐγένετο τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου ἐκ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Λευκάδος. Κατ' αὐτὴν ὠμίλησεν δι' ὀλίγων ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἄρτης κ. Ἰγγάτιος, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ἱεραῆς Συνόδου καὶ ἀκολούθως ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λευκάδος καὶ Ἰθάκης κ. Νικηφόρος, εἰπὼν τὰ ἐξῆς:

«*Ἐἴη τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ἐν εὐλογίαις.*»

(*Σοφ. Σειράχ. μστ' 11*).

Ὁ σοφὸς Σειράχ μιλάει γιὰ τοὺς Κοιὰς, οἱ ὁποῖοι προσέφεραν πολὺτιμες ὑπηρεσίες στὸ Ἰσραηλιτικὸ ἔθνος. Καὶ λέει: «*Ὅς εἶναι ἡ μνήμη τους γεμάτη ἐγκώμια καὶ εὐλογίες.*»

Τὸ ἴδιο μπορεῖ νὰ λεχθῆ καὶ γιὰ τὸν μεταστάντα ἀοιδίμο Μητροπολίτη πρ. Λευκάδος καὶ Ἰθάκης Κυρὸ Δωρόθεο Παλλαδίνω. Εὐχὴ καὶ προσευχὴ ὅλων μας εἶναι, ὅπως ἡ μνήμη τοῦ μεταστάντιος εἶναι «*μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων*» μετ' ἐγκώμια καὶ εὐλογίες ὡς στεφανωτῆ ἢ μνήμη του.

Ὁ Σεβασμιώτατος Δωρόθεος γεννήθηκε στὴ Ζάκυνθο σὺς 10 Ὀκτωβρίου 1888. Τὸ βαπτιστικὸ του

μίξει ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς, παρὰ τοὺς σκληροὺς ἀγῶνας της, οὐδέλως ἔχασε τὴν ἀξίαν της. Ἀντιθέτως παρέμεινε σταθερῶς εἰς τὰ χαρακτηριστικὰ της γένωσιματα, ποὺ εἶναι: «*Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία*», δηλ. ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, πρὸς τὴν ὁποῖαν ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ προσφεύγη, ἐὰν θέλῃ νὰ ζῆ εἰς μίαν κοινωνίαν πολιτισμένην.

Αὐτὴν τὴν διαπίστωσιν ἔκαμε καὶ ὁ Dr John Thacher, Διευθυντῆς τῆς Ἐπιστημονικῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Dambarthn Oaks τοῦ Παν)μίου τοῦ Harvard πρὸς τοὺς σπουδαστὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὸ ἔτος 1953.

«*Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, εἶπε, κατέχει τοιοῦτους θησαυροὺς, ὥστε δὲν πρέπει νὰ στερηθῆ αὐτῶν ὁ πεπολιτισμένος κόσμος..... Ἀντιπροσωπεύετε, συνέχισεν ὁ ἴδιος, δύναμιν μεγαλυτέραν καὶ αὐτῆς τῆς ἀτομικῆς. Ἐχετε τὴν ὠραίαν εὐκαιρίαν νὰ δραματιζέσθε τὸ μέλλον καθαρώτερον καὶ νὰ συντελήτε εἰς τὴν ἐδραίωσιν μιᾶς οἰκουμενικῆς θρησκείας, εἰς τὴν ὁποῖαν θὰ κληθῆ ἡ Ὀρθοδοξία νὰ δώσῃ τὸν τόνον καὶ τὸ χρῶμα.*»

ΚΩΝ)ΝΟΣ Ρ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

ὄνομα ἦταν Διονύσιος. Ἀπὸ μικρὸς εἶχε κλισί πρὸς τὴ θρησκεία. Τὴν ἀθάνα παιδικὴν του ψυχὴν προσεῖλκυσε ἡ Ἱερά Μονὴ τῶν Σιροφάδων, ὅπου περνοῦσε τὶς περισσότερες ὥρες του. Μετὰ τὸ Γυμνάσιο γράφτηκε στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν καὶ τὸ 1915 πῆρε τὸ πτυχίον τοῦ Θεολόγου. Ἦταν ἀκόμη φοιτητῆς, ὅταν ἐκλήθη σὺς τάξεις τοῦ στρατοῦ. Ἐλαβε μέρος σὺς βαλκανικοὺς πολέμους. Κατόπιν ἔγινε μοναχὸς καὶ πῆρε τὸ ὄνομα Δωρόθεος. Τὸ 1914 χειροτονήθηκε Διάκονος ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Ζακύνθου Διονύσιον Πλέσσα. Ἀργότερα χειροτονήθηκε πρεσβύτερος καὶ διωρίστηκε Ἱεροκῆρυξ Ζακύνθου. Ὅς Ἱεροκῆρυξ ὑπερέτισε καὶ σὺς Μητροπόλεις Μαντινείας, Γυνθείου καὶ Πατρῶν. Ἀπὸ τὸ 1918 μέχρι τὸ 1922, ἐπὶ τέσσαρα ὀλόκληρα ἔτη, ὑπερέτισε ὡς στρατιωτικὸς ἱερεὺς στὴ Μικρασιατικὴ ἐκστρατεία. Ἐπέδειξε θάρρος καὶ αὐτοθυσία καὶ τιμῆθηκε μετὰ παράσημα καὶ εὐφημες μνεῖες.

Τὸ 1940 ἐξελέγη Μητροπολίτης Λευκάδος καὶ Ἰθάκης. Ἐγκαταστάθηκε στὴ Λευκάδα λίγες μέρες μετὰ τὴν κήρυξιν τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου. Ἀρνήθηκε μετὰθεσι στὴ Μητρόπολιν Ζακύνθου. Τὸ 1968 παραιτήθηκε ἀπὸ τὸν θρόνον τῆς Μητροπόλεως Λευκάδος καὶ Ἰθάκης. Παρέμεινε ὅμως σὴν ἀγαπητῆν Λευκάδα, μέχρι τῆς 28ης Ἰανουαρίου, ὅποτε καὶ παρέδωκε τὸ πνεῦμα σὴν θεία εὐσπλαγχνία καὶ ἀνεχώρησε σὴν χώρα τῶν μακαρίων ἐλπίδων. Σὲ ἡλικία 89 ἐτῶν. Ἦταν πλέον ἀρκετὰ ὄριμος γιὰ τὸν τροχητὸ τῆς αἰωνιότητος.

Ὁ Σεβασμιώτατος καὶ σὲ ὅλους μας σεβαστὸς Μητροπολίτης Δωρόθεος διακρινόταν γιὰ τὴν πίστιν τὴν ὁρθόδοξο πίστιν. Εἶχε ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα ζοῦσε ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ. Καὶ ἀφοῦ παραιτήθηκε, προσεσχόταν τακτικὰ σὴν μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἦταν αὐστηρῶν ἀρχῶν ἱεράρχης, γνώστης τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου, εὐλαβῆς λειτουργός, ἱεροπρατῆς, ἀκριβοῦς σὴν Ἀρχιερατικὰ του καθήκοντα. Μετ' ἐπιδεξιότητα διοικοῦσε τὴν Μητρόπολιν του. Ὀλόκληρη τὴν ζωὴν του τὴν ἀφιέρωσε σὴν κήρυγμα τοῦ θείου λόγου. Ἐνδιαφερόταν πολὺ γιὰ τὴν πνευματικὴ προκοπὴ τῶν χριστιανῶν τῆς ἐπαρχίας του. Δὲν ἐγκατέλειπε τὸ ποιμνίον του σὲ δύσκολες στιγμῆς. Συγκαουχῆθη μετὰ τοὺς ἀγαπητοὺς του Λευκαδίους σὴν κατοχῆ. Σεισμοὶ καὶ πλείστες ὄσες ἄλλες δοκιμασίες τὸν βρῆκαν πάντα κοντὰ σὴν ποιμνίον του, ὄρθιο σὴς ἱερῆς ἐπάλλξεις. Στὰ γενικὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα ἦταν σὴν πρώτη γραμμῆ. Ὁ πρῶην Λευκάδος Δωρόθεος ὠροτοῦμισε τὸν λόγο τῆς ἀληθείας. Δὲν θεώρησε τὴν ἐπισκοπῆ ὡς τόπον ἀναπαύσεως καὶ τρυφῆς· ἀλλ' ὡς «*Χριστοῦ διακονία*». Γι' αὐτὸ ἀγωνίστηκε σὲ ποικίλες περιστάσεις. Εἶχε τὸ θάρρος τῆς γνώ-

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Κυριακή τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἡ ζωσα ὀρθόδοξος πίστις, ἥτις εἶναι προϋπόθεσις τῆς νικηφόρου διεξαγωγῆς τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνος τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, ἐξυμνήθη διὰ μίαν ἀκόμη φοράν κατὰ τὴν πρώτην Κυριακὴν αὐτῆς, ἥτις κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ Κυριακὴ αὕτη δὲν εἶναι μόνον ἀνάμνησις συνδεομένου μετὰ τῆς ἡμέρας ταύτης ἱστορικοῦ γεγονότος, τ. ἔ. τῆς «ἀναστηλώσεως τῶν ἁγίων εἰκόνων», ἀλλ' εἶναι καὶ λαμπρὰ ἐορτὴ πασχαλίου χαρακτῆρος, ἀφ' ἐνὸς δηλοῦσα, ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι προπαρασκευάζονται διὰ τὸ ἅγιον Πάσχα, τηροῦντες ἐναντὸς καθαροῦ ἀπὸ πάσης ἀσεβείας, καὶ ἀφ' ἐτέρου ἀπεικονίζουσα τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καθ' ἣν διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ πάσα πλάνη ἐνικήθη καὶ ἔλαμψεν ἡ ἀλήθεια.

Διὰ τῆς λιτανείας τῶν εἰκόνων κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας πανηγυρίζεται ἡ νίκη τοῦ Χριστοῦ ἐναντίον τῶν ὀργάνων τῆς πλάνης καὶ τοῦ σκότους. Καὶ τὰ ἀγαγνώσματα τῆς ἡμέρας ἔχουν πασχαλίον χαρακτῆρα, διότι τὸ μὲν ἀποστολικὸν ἀνάγνωσμα δεικνύει τὴν δύναμιν τῆς πίστεως (Ἐβρ. ια', 24-26, 32, ιβ', 2), ἡ δὲ εὐαγγελικὴ περικοπὴ (Ἰωάν. α', 43-51) παρουσιάζει τὸν Ἰησοῦν ὡς τὸν «Υἱὸν τοῦ Θεοῦ», τὸν βασιλέα τοῦ Ἰσραὴλ, τὸν περιστοιχιζόμενον ὑπὸ τῶν ἀγγέλων.

Ἦσαν καὶ ἐπὶ πλεόν. Γενναῖος. Χινοῦσε τὸ κακὸ ὅπου κι ἂν τὸ ἔδρισκε. Ἀντιμετώπισε τὶς ἀντιχριστιανικὰς κακοδοξίας θαρραλέα. Ἠλέγγε τοὺς πλανημένους. Δὲν φοβήθηκε κανένα. Στὰ μαῦρα χρόνια τῆς κατοχῆς ἔδειξε τὰ πατριωτικά του φρονήματα μὲ ἕνα ἀφθαστο ἡρωισμό. Θὰ χρειαζόταν χρόνος πολὺς, γιὰ νὰ περιγράψῃ κανεὶς τοὺς ὑπεράνθρωπους ἀγῶνες του κατὰ τῶν κατακτητῶν καὶ ὑπὲρ τῶν Λευκαδίων.

Ὁ ἀείμνηστος ἱεράρχης Δωρόθεος ἔζησε —μπορεῖ νὰ ποῦμε— ἀσκητικὰ μὲ τὴ σεβαστὴ δέσποινα, ἀδελφὴν τοῦ Ἰουστίνου. Ἡ μεγαλυτέρα του ἀρετὴ ἦταν ἡ ἐλεημοσύνη. Ἦταν φιλόανθρωπος καρδιά. Ἰδιαίτερη συμπάθεια ἔδειχνε πρὸς τοὺς πτωχοὺς γέροντας, τοὺς ὁποίους καλοῦσε σὺν τραπέζι του. Τὸ Γηροκομεῖο τῆς πόλεως μας χτίστηκε ἐξ ὀλοκλήρου μὲ δικά του χρήματα. Ἰδρυσεν τὸ Γηροκομεῖο καὶ σ' αὐτὸ ἔφησε τὴν τελευταία πνοή του, μέσα στὴν ἀγάπην καὶ τὴ φροντίδα ὄλων μας.

Ὁ Σεβασμιώτατος Δωρόθεος ἦταν ἀφιλοχρημάτος, ἀπλοϊκός, φιλόξενος, λιποδίατος, ἐργατικώτατος. Ἦταν κοινωνικός, εὐχάριστος. Βρισκόταν πάντα κοντὰ σὺν τοῖς χριστιανοῦς του καὶ στὴ λύπη τους καὶ στὴ χαρὰ τους. Ἡ ζωὴ του ὅλη ἦταν ἀφιερωμένη στὴν ὑπηρεσία τοῦ καλοῦ. Ὑψηλότησε τὸν Χριστὸ καὶ

κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ὑπομιμνήσκουσα τὴν ἀνάγκην συνδυασμοῦ Ὁρθοδοξίας καὶ Ὁρθοπραξίας, ἀπὸ τοῦ ἔνους τοῦ Θαβῶρ τῆς πασχαλίου νικητηρίου ἐορτῆς κατέρχεται πάλιν εἰς τὴν κοιλάδα τῆς μετανόιας καὶ τῆς νηστείας, ζητοῦσα ἐκ τοῦ Θεοῦ «κατάνυξιν», «αὐτῶν κακῶν ἀλλοτριώσιν καὶ τελείαν διόρθωσιν».

Διάλογος ἀληθείας ἐν ἀγάπῃ.

Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος ἐν συνεντεύξει πρὸς ἀπεσταλμένον γερμανικοῦ λουθηρανικοῦ περιοδικοῦ ἀναφερθεὶς εἰς τὴν κυρίαν προϋπόθεσιν τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου, ἐτόνισεν, ὅτι «ἡ ἀγάπη, ἡ ὁποία ἐκηρύχθη εἰς τὸ παρελθόν, δὲν ἔπρεπε ἀναμφιβόλως νὰ θεωρηθῆ ὡς χωρισμένη ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν. Σήμερον κινούμεθα ἀπὸ τὸν διάλογον τῆς ἀγάπης ὡς τῆς ἀπαραιτήτου θάσεως καὶ προϋποθέσεως πρὸς τὸν διάλογον τῆς ἀληθείας, τὸν θεολογικὸν διάλογον. Τὸ σύνθημα τοῦ μέλλοντος θὰ πρέπει, ἐπομένως, νὰ εἶναι: «διάλογος ἐν τῇ ἀληθείᾳ». Κατὰ τὰ λοιπὰ ὅμως δὲν ὑπάρχει, ὅπως ὀρθῶς παρατηρήθη, μετὰ τὸν διάλογον τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ θεολογικοῦ διαλόγου μία σαφὴς διαχωριστικὴ γραμμὴ. Διὰ μέσον τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ τοῦ ἐν ἀγάπῃ διαλόγου ἡμῶν θεολογοῦμεν ἢ, ἄλλως, οἰκοδομοῦμεν θεολογικῶς».

τὴν Ἐκκλησίαν 63 ὀλοκλήρα χρόνια σὺν κληρικοῖς. Τὰ 38 τὰ πέρασε στὴν ἀγαπητὴν του Λευκάδα, στὴν ὁποία καὶ θέλησε νὰ ταφῆ. «Πολὺς προεβύτης» πλέον, ἐγκατέλειπε τὴν παρούσα ζωὴ «πνεῦμα γὰρ ἐξέλειπεν ἀπὸ σπηνώματος» καὶ πορεύτηκε τὸ αἰώνιο ταξίδι τῶν ψυχῶν, πρὸς τὴ βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Ἀπὸ τὰ τίμια χέρια ἐνὸς τοιοῦτου ἱεράρχου ἀξιόθνηκα καὶ ἐγὼ νὰ δεχθῶ τὸ χάρισμα τῆς ἱερωσύνης. Τοῦ ὀφείλω παντοτινὴ εὐγνωμοσύνη.

Καὶ τώρα, πολυσέβαστε Γέροντα. Κοντὰ στὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ, ποὺ θρόνισκασι, πρόσεβενε γιὰ μᾶς τὰ πνευματικὰ σου τέκνα, ποὺ περίλυπα ἐκύκλωσαν τὴ σεπτὴ σοφία σου. Ἀφησέ μας τὴν εὐχή σου, Ἄγιε Ποιμενάρχα, καὶ προσεύχου γιὰ τὶς ψυχὰς μας.

Αἰωνία σου ἡ μνήμη.

Ἐν συνεχείᾳ τὸν λόγον ἔλαβεν ὁ κ. Κων. Σερεπίσος, βουλευτῆς Λευκάδος, ὅστις καὶ κατέθεσεν στέφανον. Ἡ σορὸς τοῦ ἐκλιπόντος, βασταζομένη ὑπὸ ἱερέων, μετεφέρθη εἰς τὸ νεκροταφεῖον τῆς πόλεως ἔγθα καὶ ἐτάφη ὁ ἀείμνηστος κυρὸς Δωρόθεος ἐν μέσῳ πολλῆς συγκινήσεως κλήρου καὶ λαοῦ.

† Ὁ Λευκάδος καὶ Ἰθάκης ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

Συμφώνως πρὸς τὴν πατριαρχικὴν ταύτην δῆλωσιν, ὁ γνήσιος οἰκουμενικὸς διάλογος δὲν δρᾶται ἐκ τοῦ διλήμματος «διάλογος ἀληθείας ἢ διάλογος ἀγάπης», ἀλλ' ἐκ τοῦ αἰτήματος «διάλογος ἀληθείας ἐν ἀγάπῃ». «Τοιαύτη γὰρ ἡ τῆς ἀγάπης δύναμις, —θὰ ἔλεγεν ὁ ἱ. Χρυσόστομος—, τοὺς ἐκ πολλοῦ διαστήματος ὄντας συναγαγεῖν εἴωθε καὶ συνδέειν». «Ὅθεν (μετὰ ἐπιεικείας αὐτοῖς (= τοῖς ἑτεροδόξοις) δ ι α λ ε γ ὠ μ ε θ α οὐδὲν γὰρ ἐπιεικείας καὶ πραότητος ἰσχυρότερον».

Ἡ Ρουμανικὴ Ἐκκλησία καὶ Θεολογία.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γέρον Χαλκηδόνος κ. Μελίτων, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Βουκουρεστίου ἀναγορεύσεως αὐτοῦ εἰς ἐπίτιμον διδάκτορα, ὁμιλήσας ἐπὶ τῆς συμβολῆς τῆς ὀρθοδόξου ρουμανικῆς σκέψεως εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν πολιτιστικῶν ἀξιών τῆς Εὐρώπης, ἐτόνισεν ὅτι «ἡ Ρουμανικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ Θεολογία προσφέρουν εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν, τὸν Χριστιανισμόν καὶ εὐρύτερον εἰς τὰς πολιτιστικὰς ἀξίας τῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ κόσμου τὴν μοναδικότητα τῆς ρουμανικῆς ὑπαρξιακῆς πνευματικῆς ἐμπειρίας καὶ σκέψεως».

Οὕτως ὁ ρουμανικὸς πολιτιστικὸς χῶρος διὰ τῆς Ὀρθοδοξίας κατέστη διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ εἶναι ἐν εἶδος μετασχηματισμοῦ τῶν πνευματικῶν ρευμάτων ἐξ Ἀνατολῶν πρὸς Δυσμᾶς καὶ τανάπαλιν. Ἐκ Δυσμῶν, λόγῳ τῆς ἐγγενοῦς λατινικότητος, προσφέρει εἰς τὴν Ἀνατολὴν κατηγορήματα δυτικῆς σκέψεως, ἀπηλλαγμένα ὅμως πάσης σχολαστικῆς λατινικῆς νομοτελείας, ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῇ ἐξ αὐτῆς ἐλευθερίᾳ τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, ὡς ἡ χριστιανικὴ αὕτη ἐλευθερία θιοῦται καὶ ἐκφράζεται ἐν τῇ Ὀρθοδοξίᾳ. Ἐξ Ἀνατολῶν πρὸς Δυσμᾶς, λόγῳ τῆς διατηρήσεως ἀναλλοιώτου τῆς Ὀρθοδοξίας, οὐχὶ ἀπλῶς ὡς ὁμολογίας, ἀλλ' εἰς τὴν διάστασιν αὐτῆς ὡς βιοθεωρίας καὶ κοσμοθεωρίας, εἶναι φερῶς τῶν πολιτιστικῶν θησαυρῶν τῆς Ἀνατολῆς, τοὺς ὁποίους, λόγῳ πάλιν τῶν ἐνυπαρχόντων εἰς τὴν ρουμανικὴν σκέψιν λατινικῶν στοιχείων, ἔχει τὴν ἰκανότητα νὰ ἐρμηνεύῃ πρὸς δυσμᾶς κατὰ τρόπον δεξιακόν καὶ κατανοητὸν ἀπὸ τῶν δυτικῶν νοῦν».

Ἐκ τούτων γίνεται φανερόν, ὅτι ἡ Ρουμανικὴ Ἐκκλησία καὶ Θεολογία ἔνθεν μὲν ἔχει σπουδαίαν οἰκουμενικὴν σημασίαν καὶ ἀποστολήν, ἐτέρωθεν δὲ ὅτι εἶναι νέα ἀπόδειξις τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξία εἶναι ἡ ἀρίστη ὑλοποίησις τοῦ «μωστηρίου τοῦ θελήματος» τοῦ Θεοῦ «κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ, ἣν προέθετο... ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ, τὰ ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἐφ. α', 10).

Τὸ πνεῦμα τῆς φιλανθρωπίας.

Χρονογράφος ἑσπερινῆς ἐφημερίδος κατέκρινε τὰς χριστιανικὰς ἐκδηλώσεις φιλανθρωπίας, ὡς λ.χ. «τὸν ὄβολο τοῦ καλοῦ γείτονα», «τὸ δέμα τοῦ πονόφυ-

χου συμπολίτη», «τὰ βοηθήματα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς» κ.τ.λ. «Ὅλα αὐτά, —ἔγραψεν—, εἶναι χρήσιμα περισσότερο γιὰ κείνους πού τὰ δίνουν παρὰ γιὰ κείνους πού τὰ παίρνουν. Καταπραυντικά καὶ ψιμύθια. Ἐξευτελίζουν τὸν ἄνθρωπο...». «Ὅθεν ἡ περιήθαλις τῶν κοινωνικῶν πληγῶν (τῆς Πολιτείας εἶναι τὸ χρέος».

Ἄλλ' ὡς παρατηρήθη ἐν σημειώματι ἐβδομαδιαίας ἐφημερίδος, «ὅταν ἡ κοινωνικὴ πρόνοια οὐσιαστικὰ εἶναι ἀνύπαρκτη σὲ περιπτώσεις ἀληθινῆς ἀνάγκης, εἶναι ἀνεπίτρεπτο νὰ εἰρωνευώμαστε τὸ λίγο βάλοσμο, ἀπὸ ὅπου κι' ἂν προσφέρεται. Ἀσφαλῶς κάποτε ἡ κοινωνικὴ δικαιοσύνη μὲ τὴν κοινωνικὴ τῆς συνείδηση πρέπει νὰ καταργηθῇ τῇ φιλανθρωπίᾳ. Πῶς ὅμως νὰ καταργηθῇ ἡ δευτέρη ὅταν δὲν ὑπάρχη ἡ πρώτη; Ὅταν τὸ παιδί δὲν θρῖσκη τροφῇ σὶτὸ σπῆτι του, μποροῦμε νὰ κατηγορήσουμε τὸν γείτονα γιὰ τὸ φαγητὸ πού τοῦ προσφέρει;».

Εἰς ταῦτα θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ προστεθῇ, ὅτι ἡ ἰδιωτικὴ χριστιανικὴ φιλανθρωπία καὶ αἱ διὰ τῶν αἰώνων πρωτοβουλίαι τῆς ἐκκλησιαστικῆς προνοίας ἔδωκαν τὴν ὄδησιν πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς κρατικῆς κοινωνικῆς προνοίας καὶ τοῦ λεγομένου «κοινωνικοῦ κράτους». Ἐπειτα ἡ ἐξάλειψις τῆς «φιλανθρωπίας» ἐν τῷ μέλλοντι θὰ εἶναι μόνον σχετικὴ, διότι καὶ ἐὰν ἐπιτευχθῇ ἡ ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐξάλειψις πάσης μορφῆς ὑλικῆς δυστυχίας, πάντοτε θὰ ὑπάρχουν διαφοροὶ μορφαὶ ἠθικοῦ πόνου καὶ πνευματικῆς θλίψεως, διὰ τὰς ὁποίας ἡ παραμυθία ἐκ τῆς εἰς τὸν ὅλον ὑλοπνευματικὸν ἄνθρωπον ἀποβλεπούσης ἀληθοῦς «φιλανθρωπίας» θὰ εἶναι ἀναγκασιότατη. Ἄλλως τε καὶ οἱ ἐργάται τῆς κρατικῆς κοινωνικῆς προνοίας δὲν πρέπει νὰ εἶναι στργνηοὶ ἐπαγγελματῆαι, ἀλλὰ πρέπει νὰ διέπωνται ὑπὸ γνησίου χριστιανικοῦ φιλανθρωπικοῦ πνεύματος. Κατὰ τὴν ὥραίαν φράσιν τῆς Ἐλιοάδου Φράν, «τὸ ἔλεος διὰ τὴν ψυχὴν εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ ἑλέους».

Τέρψις καὶ ψυχαγωγία.

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς προσφάτου περιόδου τῶν Ἀπόκρεω, καθ' ἣν ἐπραγματοποιήθησαν πλεῖστοι ψυχαγωγικαὶ ἐκδηλώσεις, δημοσιογράφοι τινὲς εὗρον εὐκαιρίαν νὰ κατακρίνουν τὴν χριστιανικὴν βιοθεωρίαν ὡς ἐχθρικῶς διακειμένην πρὸς πᾶσαν τέρψιν καὶ ψυχαγωγίαν.

Ἡ κατάκρισις αὕτη εἶναι ἀδικαιολόγητος, διότι ἐκεῖνο, ὅπερ καταδικάζεται ὑπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας, δὲν εἶναι ἡ τέρψις καὶ ἡ ψυχαγωγία, αὕτη καθ' ἑαυτήν, ἀλλ' ἡ φθείρουσα καὶ βλάπτουσα τὸν ἄνθρωπον κατάχρησις καὶ ἀμαρτία, ἣτις πολλάκις μολύνει τὰ μέσα ψυχαγωγίας. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι σαφὴς ἡ διδασκαλία τῶσον τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὅσον καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως. Ὁ σοφὸς Ἐκκλησιαστὴς λέγει: «Εὐφραίνου, νεανίσκε, ἐν νεότητί σου καὶ ἀγαθνάτω σε ἡ καρδιά σου ἐν ἡμέραις νεότητός σου» ἀλλὰ προσθέτει: «καὶ περιπάτει ἐν ὁδοῖς καρδίας σου ἄμωμος» (Ἐκκλ. α', 9).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ
ΓΕΝΙΚΟΝ ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΝ ΤΑΜΕΙΟΝ

ΑΝΑΚΗΡΥΞΙΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΕΓΕΡΓΕΤΟΥ

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου συνελθὼν ἐκτάκτως, ἐπὶ τῇ πληροφορίᾳ τῆς καταλειφθείσης ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Ἰωάννου Σαρακάκη μεγάλης κληροδοσίας αὐτοῦ ἐκ δραχμῶν 5.000.000, εἰς τὴν ὑπὸ τὴν Γενικὴν Διεύθυνσιν τῆς Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης λειτουργοῦσαν «Στέγην Κατακοίτων Ὑπερηλίκων»,

ἀ πο φ α σ ἰ ζ ε ι

1) ἀνακηρύσσει τὸν ἀειμνήστον Ἰωάννην Σαρακάκη Μεγάλον Ἐδεργέτην τῆς Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν,

2) ὅπως τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀναγραφῆ εἰς εἰδικὴν παρὰ τῆ εἰσόδῳ τῆς «Στέγης Κατακοίτων Ὑπερηλίκων» μαρμαρινὴν ἀναμνηστικὴν στήλην, καὶ

3) ὅπως τὸ παρὸν ψήφισμα δημοσιευθῆ εἰς τὸ ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὸ «Δελτίον Ἐνημερώσεως» τῆς Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 18ῃ Δεκεμβρίου 1976

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἡλείας καὶ Ὠλένης

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Ἡλείας ἀπεφάσισε νὰ ἀνεγείρῃ εἰς τὴν Πόλιν τῶν Λεχαιῶν Ἐκκλησιαστικὸν Νοσοκομεῖον.

Ἱερὰ Μητρόπολις Χαλκίδος

Τῇ 3.10.76 προσέβη εἰς χειροτονίαν διακόνου τοῦ Σταύρου Ἀναγνώστου καὶ πρεσβυτέρου τοῦ Διακόνου Θεοδώρου Δοβέρδου, προοριζομένου διὰ τὴν ἐνορίαν Βασιλικῆς. Παρέστη εἰς τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος Ἀγγελῆ Γοδιοῦ, ἥρωος τῆς Ἐβδόμης τοῦ 1821 καὶ ἐπέδωκε εἰς τὸν κ. Ἰγουργὸν Ἐθνικῆς Ἀμύνης κ. Ἐδάγγελον Ἀβέρωφ ἐπιταγὴν ἐκ 2.000.000 δρχ., προσφορὰ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκίδος διὰ τὴν ἄμυναν τῆς Χώρας. Τῇ 10.10.76 προσέβη εἰς τὴν χειροτονίαν διακόνου τοῦ Κωνσταντίνου Λιλιῆ. Τῇ 17.10.76 προσέβη εἰς τὴν εἰς Πρεσβύτερον χειροτονίαν τοῦ Διακόνου Δημ. Ἀλεξανδρή, προοριζομένου διὰ τὴν ἐνορίαν Βουτᾶ. Τῇ 26.10.76 προσέβη εἰς τὴν εἰς Πρεσβύτερον χειροτονίαν τοῦ Διακόνου Σταύρου Ἀναγνώστου, προοριζομένου διὰ τὴν ἐνορίαν τοῦ χωρίου Ἁγίου Γεωργίου Ἰστιαίας. Τῇ 31.10.76 προσέβη εἰς τὴν εἰς Πρεσβύτερον χειροτονίαν τοῦ Διακόνου Ἐδστ. Μήτσιου, προοριζομένου διὰ τὴν ἐνορίαν Γαλατσῶνος.

Κατὰ τὰς Κυριακὰς τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου παρηκολούθησεν τὰ ἑσπερινὰ θ. κηρύγματα ἐν τῷ Ἱερῷ Ναφ τοῦ Ἁγίου Νικολάου Χαλκίδος.

Ἐπεσεκέφθη τὰ Φιλανθρωπικὰ Ἱδρύματα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ προήδρευσε τῶν Διοικ. Συμβουλίων αὐτῶν.

Δι' αὐτό, ἐνῶ εἶναι ἀγαλλίαμα καρδίας καὶ εὐφροσύνη ψυχῆς οἶνος πινόμενος ἐν καιρῷ αὐτάρκης» (Σοφ. Σειρ. λα', 27-28), ἀντιθέτως ἢ μέθη καὶ ὁ ἀλκοολισμὸς καταδικάζονται ὡς ἁμαρτία καὶ ἀσωτία (Ἐφ. ε', 18).

Ὅθεν ἢ ἐναντι τῶν τέρψεων καὶ διασκεδάσεων χριστιανικῆς στάσεως δὲν εἶναι ἀρνητικὴ, ἀλλ' ἐκλεκτικὴ: «Πάντα δοκιμάζετε· τὸ καλὸν κατέχετε· ἀπὸ παντὸς εἶδους πονηροῦ ἀπέχεσθε» (Α' Θεσο. ε', 21). Ἐν τοιοῦτῳ ἀκριβῶς πνεύματι Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος τονίζει χαρακτηριστικῶς: «Ὅδὲ ἐμποδίζω τέρπεσθαι, ἀλλὰ μετὰ σωφροσύνης τοῦτο θούλωμαι γίνεσθαι, οὐ μετὰ αἰσχύνης καὶ κατηγορίας καὶ μυρίων ἐγκλημάτων».

Περὶ θεάτρου.

Διαπρεπῆς Ἑλληὴν ἠθοποιός, ἀναφερόμενος εἰς τὴν προϊούσαν ποιητικὴν πτώσιν τοῦ θεάτρου, ἐτόνισεν ἐν συνεντεύξει τὰ ἑξῆς: «Τὸ θέατρο ξέφυγε ἀπὸ τὴν πορεία του. Ἐχει μοιρασθῆ σὲ πολιτικὸ, λίγο

θέατρο τοῦ παραλόγου, καὶ σὲ θέατρο τοῦ εὐκόλου πνεύματος ὅπου μὲ διάφορα σεξουαλικά ὑπονοούμενα γαγαλᾶνε τὸν κόσμον νὰ γελάη. Κι' ὁ κόσμος γελάει, ἀλλὰ δὲν ξέρω γιὰ ποῖο πράγμα γελάει... Ἴσως νὰ γελάη γιὰ μᾶς... Δὲν δέχομαι τὴν βωμολοχία. Εἶναι φοβερὸ φαινόμενο καὶ ἀπαράδεκτο γιὰ μένα. Μὲ τέτοιους ὄρους λοιπόν, τί φιλοδοξίες νὰ ἔχω. Ἀπλῶς προσπαθῶ νὰ βρῶσκω κάτι ποὺ νὰ μοῦ πηγαίη καὶ νὰ ἔχω τὴν δυνατότητα νὰ ἐπεμβαίνω στὸ κείμενο γιὰ νὰ μὴ λέω οὔτε πολιτικά, οὔτε σόκι».

Παρόμοιαι διαπιστώσεις εἶχον ὀδηγήσει τὸν Τολστόϊ εἰς τὸ νὰ διακηρύξῃ δι (ἢ Τέχνη) ἔχει ἐκπορευθῆ. Ἀντιθέτως πρὸς αὐτὴν τὸ ἀνώτερον ποιητικὸς θέατρον, τὸ ὁποῖον εὐτυχῶς δὲν εἶναι ἄγνωστον ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν, ὡς καὶ πᾶσα μορφὴ ἀνωτέρας τέχνης, διανοίγει τὴν ὁδόν, ὡς θὰ ἔλεγεν ὁ Σίλλερ, πρὸς ἀνάτασιν σφαιρᾶς· ἱρῆφει καὶ διακρατεῖ τὴν πρὸς αὐτὰς ἀνάτασιν· προαῖνει, κατευνάζει καὶ εἰρηνεύει αὐτὴν ἀναταρασομένην· ἀπαλύνει τὴν σκληρότητα· τιθασεύει τὴν ἀκριβότητα καὶ κινεῖ εἰς τρυφερότητα καὶ συμπάθειαν».

Ίερά Ἀρχιεπισκοπή Θουατέρων καὶ Μ. Βρεταννίας

Ἐξ ἐπιστολῆς πρὸς τὴν Ἑλληνορθόδοξον Κοινότητα τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα Wood Green, ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἀθηναγόρας ἐξέφρασε συγκαρητήρια διὰ τὸ ἀνοιγμὰ Ἰ-δρύματος πρὸς βοήθειαν τῶν Γερόντων Ὁμογενῶν. Μὲ τὸ μικρὸν αὐτὸ ἴδρυμα ἤρχισεν ἡ κίνησις πρὸς ἀπόκτησιν Ἑλληνικοῦ Γηροκομείου, τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ ἐπεκταθῆ διὰ νὰ περιλάβῃ περισσότερους ἡλικιωμένους Ὁμογενεῖς.

Σχετικῶς πρὸς τὸ ἴδρυμα τοῦτο ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἀπέστειλε τὴν κάτωθι ἐπιστολὴν πρὸς τὴν Κοινότητα τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα.

«Ἀγαπητοί,

Δι' ἐπιστολῆς τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Τροπαίου κ.κ. Γρηγορίου ἐπληροφόρηθην ὅτι ἡ Κοινότης ἀπέκτησε νέον ἴδρυμα πρὸς περίθαλψιν τῶν Γερόντων.

Τὸ μικρὸν διαμέρισμα τὸ ὁποῖον ἤδη χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν προστασίαν τῶν γερόντων, ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Μοναχῆς Εὐφροσύνης Σαββίδου, ἡλικίας 82 ἐτῶν, εὐχομαι νὰ ἐπεκταθῆ ὥστε καὶ ἄλλα διαμερίσματα τοῦ ἰδίου οἰκῆματος νὰ χρησιμοποιηθοῦν διὰ τὸν ὡς ἄνω Χριστιανικὸν καὶ ἐν γένει φιλανθρωπικὸν σκοπὸν.

Ἡ ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Θουατέρων καὶ Μ. Βρεταννίας θὰ περιλάβῃ τὸ ἴδρυμα τοῦτο τῆς Κοινότητος εἰς τὸν Κατάλογον τῶν Ἱδρυμάτων τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας πρὸς ἔπαινον πάντων ὑμῶν, δηλαδὴ τῶν Ἱερέων, τῶν Κοινωνικῶν Συμβούλων, τοῦ Συμβουλίου τῆς Βοηθητικῆς Ἀδελφότητος ἐπὶ τὴν ἔμπνευσιν καὶ τὴν Ἐπισκοπικὴν ἐδύνην τοῦ ἀγαπητοῦ μου ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Τροπαίου κ.κ. Γρηγορίου.

Ταῦτα πρὸς ὑμᾶς ἀνακοινῶν καὶ εὐχόμενος ἵνα διέλθῃτε τὸ Νέον Ἔτος 1977 ἐν υγείᾳ, ὁμονοίᾳ καὶ προόδῳ, διατελῶ

Μετ' εὐχῶν θερμῶν καὶ ἀγάπης

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

† Θουατέρων καὶ Μ. Βρεταννίας ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

ΤΙΜΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ

Κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ Δεκεμβρίου 1976 ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἀθηναγόρας μετέβη εἰς τὴν Ἀμερικὴν, κατόπιν ἀδείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἐγκρίσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Βορείου καὶ Νοτίου διὰ νὰ προεξάρχη εἰς τὰς ἑορτὰς τῆς Πεντηκονταετηρίδος τῆς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου ἐν Σικάγῳ.

Κατὰ τὴν διέλευσίν του ἐκ Νέας Ὑόρκης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ἐπισκέφθη τὸν Δήμαρχον τῆς μεγαλοπόλεως, Α. Beame, ὅπου ἔτυχε θερμῆς ὑποδοχῆς. Ὁ Δήμαρχος ἐτίμησε τὸν Ἀρχιεπίσκοπον δι' ἀναμνηστικῶν δώρων τῆς ἐπισκέψεως αὐτοῦ, σχετιζομένης μὲ τὴν Εἰκοσιπενταετηρίδα τῆς Ἐπισκοπικῆς αὐτοῦ διακονίας.

Εἰς τὸ Σικάγον οἱ Ὁμογενεῖς ἠτοίμασαν συνέντευξιν ἡ ὁποία ἔλαβε χώραν εἰς τὸ Δημαρχεῖον τῆς πόλεως ὅπου ὁ Δήμαρχος κ. Richard Daley ἀνεκέρηξεν τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ἐπίτιμον πολίτην τοῦ Σικάγου παραδώσας εἰς αὐτὸν τὸ χρυσοῦν μετάλλιον τῆς πόλεως μὲ χαραγμένον τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν ἡμερομηνίαν Δεκεμβρίου 11 1976.

Ἡ Κοινότης τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου εἰς τὴν ὁποίαν ἐχειροτονήθη Πρόεδρος, ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Ἀθηναγόρου, καὶ ὀνομάσθη Ἀθηναγόρας, προσέφερε τὸ χρυσοῦν μετάλλιον τῆς Πεντηκονταετηρίδος αὐτῆς, τὸ ὁποῖον προσεφέρθη καὶ εἰς τοὺς τέως Πρόεδρους τῆς Κοινότητος, τῆς ὁποίας πρῶτος Πρόεδρος καὶ ἰδρυτὴς αὐτῆς διετέλεσεν ὁ Δικηγόρος κ. Paul Demos.

Τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον ἐδεξιώθη εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος κ.κ. Ἰάκωβος, ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γραφείου Ι. Λάτση Βασίλειος Γρηγοριάδης, ἡ κ. Σοφία Χατζηγιάννη καὶ ἄλλοι φίλοι αὐτοῦ. Ἐν Σικάγῳ δὲ ἐδεξιώθησαν αὐτὸν ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος κ.κ. Τιμόθεος, ὁ Δικηγόρος κ. Κ. Καραφωτιάς, αἱ κ. Μαρία Πάπα καὶ Ρίτα Gregory καὶ ἄλλοι Ὁμογενεῖς.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐτέλεσε τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν Νέα Ὑόρκῃ εἰς τὸν Ἱερόν Ναὸν Ἁγ. Γεωργίου καὶ ἐν Σικάγῳ εἰς τὸν Ἱερόν Ναὸν Ἁγ. Ἀνδρέου κηρύξας καὶ εἰς τοὺς δύο Ναοὺς τὸν θεῖον λόγον.

Κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν του εἰς τὴν Ἱεράν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τῆς Βοστώνης, τὴν ὁποίαν διηθύνει ἐπιπενταετίαν, ὠμίλησεν πρὸς τὸν Σύλλογον τῶν Καθηγητῶν καὶ συνεχάρη τὸν Νέον Πρόεδρον τοῦ Ἑλληνικοῦ Κολλεγίου Δρ. Ἀθανάσιον Λέλον.

Ο ΣΕΒ. ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑΝ

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Χαλκηδόνος κ.κ. Μελίτων μετὰ τὴν πρῶτην προπαρασκευαστικὴν Διάσκεψιν εἰς τὸ Πατριαρχικὸν Κέντρον Γενεύης πρὸς προετοιμασίαν τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, μετέβη εἰς τὸ Λονδῖνον πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ.κ. Μελίτων ἐτέλεσε κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τὴν θείαν λειτουργίαν κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας καὶ ἐκήρυξε τὸν θεῖον λόγον ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Χριστουγεννιάτικης Πατριαρχικῆς Ἐγκυκλίου.

Τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Χαλκηδόνος ἐδεξιώθη εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ὡς καὶ ἄλλοι Ὁμογενεῖς εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν.

ΝΕΑ ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΦΑΝΟΥΡΙΟΥ AYLESBURY

Πρὸ ὀλίγων ἐβδομάδων ἰδρύθη ἡ Κοινότης τοῦ Ἁγίου Φανουρίου εἰς τὴν πόλιν AYLESBURY. Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Τροπαίου κ.κ. Γρηγόριος ἐπισκέφθη τοὺς Ὁμογενεῖς τῆς πόλεως ταύτης καὶ συνειργάσθη μετ' αὐτῶν καὶ συνετελέσθη ἡ ἴδρυσις τῆς Νέας Κοινότητος. Ἀντιπρόσωπος τῆς διοργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς ὄρισθη ἡ κ. Μαρία Horton.

B I B Λ Ι Ο Κ Ρ Ι Σ Ι Α

«Ἄπαντα Ἁγίων Πατέρων». Ἐκδόσεις «Ὠφελίμου Βιβλίου», Ἀθῆναι 1976 (Πλατεία Ὁμογίας 9, Τηλ. 543.400). Ὑπεύθυνος ἐκδόσεως Ἱερεὺς Ἰωάννης Κ. Διώτης, Ἐφημέριος Ἱ. Ν. Ἁγ. Παυτελεήμονος Ἀχαρνῶν.

1. Ἔχω ἐνώπιόν μου ἕξ (6) νέους τόμους τῆς ἀνωτέρω ἀρίστης σειρᾶς τῶν «Ἄπαντων Ἁγίων Πατέρων», φιλόφρονά προσφορὰν τοῦ δραστηριωτάτου καὶ πνευματοφόρου ἱερέως Ἰωάννου Κ. Διώτου καὶ τῶν ἀξιολόγων συνεργατῶν του. Οἱ ἕξ τόμοι εἶναι ἀφιερωμένοι κατὰ τὴν ἀκόλουθον σειρὰν εἰς τοὺς ἐξῆς ἁγίους Πατέρας καὶ τὰ συγγράμματα αὐτῶν:

α) Μεγάλου Βασιλείου Ἄπαντα, τόμος 8. Ἀθῆναι 1976: Ἐπιστολαὶ 269-366. Κείμενον Ὑ. Courtonne, Μετάφρασις - Σχόλια μοναχοῦ Νικολήμου Μπιλάλη, θεολόγου - φιλο-

λόγου (Έπιστολάς 269-300) και Άρχιμ. Μελετιού Καλαμαρά, θεολόγου - φιλολόγου (Έπιστολάς 301-366). Τò παρόν τομίδιον σύγκεται εκ σελ. 242. Προηγείται ή μετάφρασις μετά των παρά πόδας σχολίων και από τής σελ. 148 μέχρι τέλους δημοσιεύεται τò κείμενον των Έπιστολών του Μεγάλου Βασιλείου κατά την έκδοσιν του Γάλλου επιστήμονος Θεολόγου Γ. Courtonne. Η τε μετάφρασις και τὰ σχόλια λίαν επιτυχή.

6) Μεγάλου Βασιλείου, Όμιλία 1-12. Κείμενον: J. Garnier. Εισαγωγή - μετάφρασις - σχόλια Παναγιώτου Ίωάν. Νίκα, θεολόγου - φιλολόγου. Άθηναι 1976 σ. 462. Προηγείται Εισαγωγή (σ. 11-24), λίαν σύντομος, περιληπτικώς εκθέτουσα τò περιεχόμενον εκάστης Όμιλίας. Ακολουθει ή μετάφρασις των Όμιλιών: Περί νηστείας, λόγος Α' (25), λόγος Β' (43), Εις τò «Πρόσεχε σεαυτῷ» (55), Περί Εύχαριστίας (72), Εις τήν μάρτυρα Ίουλίταν (88), Εις τò «καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας» (108), Πρὸς Πλουτύντας (122), Έν καιρῷ πείνης και ἀνομβρίας (142), «Ότι οὐκ ἔστιν αἴτιος των κακῶν ὁ Θεὸς (161), Κατὰ ὀργιζομένων (182), Περί φθόνου (198) και Εις τήν ἀρχήν των Παροιμιῶν (210). Τò κείμενον από τής σελ. 245-262.

γ) Μεγάλου Άθανασίου, Τόμος 6. Πρὸς τὸν βασιλέα Κωνσταντῖνον Άπολογία, Περί των γεγεννημένων παρ' Άρειανῶν, Ό πρὸς τοὺς Άντιοχεῖς τόμος. Κείμενον: Άποστολικῆς Διακονίας. Εισαγωγή - μετάφρασις - σχόλια Παναγ. Χ. Δημητροπούλου, Όμοτ. Καθηγητοῦ τής Θεολογικῆς Σχολῆς του Παν)μίου Θεσσαλονίκης. Άθηναι 1974 σ. 217. Παρατίθεται ἐν ἀρχῇ ἐγκωμιαστικὴ ἐπιστολὴ διὰ τὸ ἐξαιρετικὸν και λίαν ὀφελίμον ἔργον των εκδοτῶν, ὑπὸ του Νέστορος των επιστημόνων Θεολόγων, Καθηγητοῦ τής Θεολογικῆς Σχολῆς του Παν)μίου Άθηνῶν Π. Ν. Τρεμπέλα.

δ) Μεγάλου Άθανασίου, Πρὸς Σεραπίωνα (Α' - Δ'). Περί τής κοινωνίας Πατρῶς, Υἱοῦ και Πνεύματος. Βίος και Πολιτεία του ὁσίου Άγτωνίου. Περί Παρθενίας. Άθηναι 1976, τόμ. 9, σ. 443. Κείμενον: Άποστολικῆς Διακονίας. Εισαγωγή - μετάφρασις - σχόλια Παναγ. Χ. Δημητροπούλου. Τò κείμενον ἐν σ. 293-443.

ε) Ίωάννου Χρυσοστόμου ἔργα: Έρμηνεία εις τὸν Προφήτην Ησαΐαν Γ' - Η'. Κείμενον: Β. De Montfaucon: Μετάφρασις - σχόλια Δημ. Γόνη (Γ' - Ε') θεολόγου - φιλολόγου και Κυριάκου Γ. Ροῦμπη (ΣΤ' - Η'), θεολόγου - φιλολόγου. Άθηναι 1974 σ. 240, τόμ. 62. Προηγείται, ὡς πάντοτε, ή μετάφρασις και ἔπεται τò κείμενον.

στ) Ίωάννου Χρυσοστόμου ἔργα. Τόμος 71. Υπόμνημα εις τὸ Κατὰ Ίωάννην Εὐαγγέ-

λιον: Όμιλία Α' - ΙΖ'. Κείμενον: Γ. Καρυοφύλλη. Μετάφρασις - σχόλια Παναγ. Χ. Μπιτσάκου, θεολόγου. Άθηναι 1976, σ. 398. Προηγείται ή μετάφρασις και ἔπεται τò κείμενον.

2. Πληροφοροῦμαι ὅτι ἐγγίζουσι οἱ εκδοθέντες τόμοι τὸν ἀριθμὸν ἐννεήκοντα (90)! Άθλος πράγματι μέγας, πραγματοποιηθεῖς εις σύντομον χρονικὸν διάστημα ὀλίγων ἐτῶν. Τοῦτο ἀποδεικνύει τί δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ ὁ ζήλος και ή ἐπίμονος προσπάθεια ἐνὸς ή πλειόνων προσώπων. Πρωτεργάτης και ἐμπνευστῆς του εκδοτικῆς τούτου ἐπιτεύγματος εἶναι ὁ ἄξιος παντὸς ἐπαίνου Αἰδεσιμώτατος Ίερεὺς Ίωάννης Διώτης. Ό ἐξ ὑπ' ἀρχῆς θεθεῖς σκοπὸς τής εκδόσεως των «Άπάντων των Άγίων Πατέρων» εἶναι ή διάδοσις του Πατερικοῦ λόγου, ὅπως ή πνευματοκίνητος γραφίς των Ἑλλήνων Πατέρων τής Ἁγίας ἡμῶν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας διηρμήνευσε και ἀνέπτυξε ταύτας. Ἁγία Γραφή και Πατέρες τής Ἐκκλησίας ἀποτελοῦν τοὺς δύο κίονας, ἐπὶ των ὁποίων στηρίζεται τὸ ὄλον οἰκοδόμημα τής Ἐκκλησίας του Χριστοῦ.

3. Εἶναι λοιπὸν ἄξιοι παντὸς ἐπαίνου ὅ τε πρωτεργάτης και οἱ πρόθυμοι συνεργάται αὐτοῦ, διὰ τὸ πράγματι ἀξιοθαύμαστον τοῦτο, μεγάλης πνευματικῆς ὀφελείας διὰ τοὺς φιλομαθεῖς ἀναγνώστας, ἐπιτεύγμα. Οἱ εὐγενεῖς εκδῶται δὲν ἐπιζητοῦν τήν κενὴν δόξαν, οὔτε ἐπιδιώκουσι νὰ προβάλλουσι ἀξιώσεις ἐπιστημονικῆς φιλολογικῆς - κριτικῆς εκδόσεως των Πατερικῶν κειμένων. Ἁπλῶς παραθέτουσι τὰ κείμενα εκάστου Πατρῶς, ἐπὶ τῇ βάσει μιᾶς νεωτέρας, κατὰ τὸ δυνατόν, ή παλαιότερας, ὡς μᾶλλον προσιτῆς, εκδόσεως. Ἁλλ' εἶναι ἄξιοι ἐπαίνου οἱ συντάκται των μεταφράσεων και των σχολίων διὰ τήν ἐπιτυχῆ, κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀπόδοσιν και τήν ὀρθήν κρίσιν. Βεβαίως ὑπάρχει ποῖα τις διάκρισις ἐν τῇ βαθμολογήσει τής συμβολῆς εκάστου των συνεργατῶν. Χωρὶς νὰ ἔχω τήν πρόθεσιν νὰ μειώσω τὸ ἔργον οὐδενοῦ, θεωρῶ τὰ μάλιστα ἀξιεπαίνους τὰς προσπάθειας του μοναχοῦ Νικοδήμου Μπιλάλη και του Άρχιμ. Πατρῶς Μελετιού Καλαμαρά. Ἐπειδὴ δὲ συμβαίνει νὰ ἔχω χρηματίσει και διδάσκαλος του τε Πατρῶς Ίωάννου Διώτου, των δύο τελευταίως μνημονευθέντων και των πλείστων ἐκ των λοιπῶν συνεργατῶν του εκδοτικῆς τούτου ἔργου, δύναμαι νὰ εκφράσω τήν χαρὰν μου, διότι ὁ ἀπὸ τής Πατρολογικῆς ἔδρας σπαρεῖς σπόρος, ἤρχισε ν' ἀποδίδῃ καρποὺς ἀγαθοῦς και ὀφελίμους εις οἰκοδομὴν πνευματικῆν πάντων, ὅσοι ὀρέγονται τής Πατερικῆς σοφίας τήν ἀπόλαυσιν!

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

«ΤΑΜΕΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ» (ΚΟΝΚΟΡΔΑΝΤΣΙΑ)

Έργον - κλειδί. Τό τελειότερον εἰς τὸν κόσμον εἰδικὸν λεξικὸν καὶ ἀλφαβητικὸν εὐρετήριον ὄλων τῶν λέξεων καὶ ὄλων τῶν ρητῶν (ἀπολύτως ὄλων) τῆς Ἁγίας Γραφῆς, μετὰ τὸ ὁποῖον πληροφοροῦμεθα τί λέγει ἡ Ἁγ. Γραφή διὰ κάθε ζήτημα, ἐκδίδεται τώρα καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ διαφορὰν τιμῆς 190%!

Δύο τόμοι διὰ τὴν Π. Διαθήκην σχήματος περίπου τηλεφωνικοῦ καταλόγου (ἔργον Hatch - Redpath) ἀπὸ 4.000 μόνον 700 δρχ. ἕκαστος, ἀ π ο κ λ ε ἰ σ τ ι κ ῶ ς διὰ τοὺς προεγγραφομένους ἀγοραστὰς (προκαταβολὴ 700 δρχ.) καὶ ἕνας τόμος διὰ τὴν Κ. Διαθήκην (ἔργον Moulton), 1.040 σελίδων, 500 δρχ. Ἡ προεγγραφή ἐπιβάλλεται νὰ γίνῃ τὸ γρηγορώτερον, διότι ἤρχισεν ἤδη ἡ ἐκτύπωσις.

Διὰ τοὺς μὴ προεγγραφέντας θὰ ἰσχύσῃ ὁ π ο χ ρ ε ω τ ι κ ῶ ς λίαν ἠϋξημένη τιμή, βάσει εἰδικῆς δεσμευτικῆς συμφωνίας μετὰ τὰ βιβλιοπωλεῖα ἐκείνα, τὰ ὁποῖα ἐπραγματοποίησαν προσφορὰς τοῦ ἔργου. Ζητήσατε καὶ καταποπιστικὸν ἔγτυπον. Μελετητῆς τῆς Ἁγίας Γραφῆς χωρὶς τὸ ἔργον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ὀλίγοι κατέχουν, εἶναι ὅπως ὁ νομικὸς χωρὶς κώδικα τῆς νομοθεσίας.

Ἐκδόσεις «ΩΦΕΛΙΜΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ», Πατησίων 5 (πλ. Ὁμονοίας) Ἀ΄ ὄροφος, τηλ. 5243.400 — Ἁθῆναι (101). Ὑπεύθυνος: Ἱερεὺς Ἰωάννης Διώτης, Ἐφημέριος Ἰ. Ν. Ἀγ. Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν.

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Ἐκ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀνακοινῶνται, ὅτι τοῦτο προέβη εἰς τὴν τελείαν ἐκ τοῦ Ἱερατικοῦ βαθμοῦ καθαιρέσει τῶν ἐκ τῶν τέως Κληρικῶν τῆς Ἐπαρχίας Βελγίου καὶ Ἐξαρχίας Κάτω Χωρῶν α) Ἀρχιμανδρίτου Τιμοθέου Μαδιᾶ διὰ σχετικῆς Πράξεως ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. 684 καὶ ἀπὸ τῆς 14ης Ὀκτωβρίου 1976 καὶ β) Πρεσβυτέρου Ἰωάννου Κλητῆ διὰ σχετικῆς ὁσαύτως Πράξεως ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. 799 καὶ ἀπὸ τῆς 27ης Νοεμβρίου 1976.

Ἐν Ἀθῆναις τῆ 23ῃ Φεβρουαρίου 1977

Ἱερά Μητρόπολις Φθιώτιδος

Ὁ Μητροπολίτης Φθιώτιδος προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κάτωθι κενὰς ἐφημεριακὰς θέσεις, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῆς κει-

μένης Νομοθεσίας «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, ἑνοριῶν καὶ ἐφημεριῶν» προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά. 1) Ἀγραπτηδῆς, 2) Καπνοχωρίου, 3) Διλόφου, 4) Ἰ. Ν. Ἀγ. Νικολάου Λαμίας, 5) Νεράϊδας, 6) Παλαμᾶ καὶ 7) Περιβολίου Ὀμιλαίων.

Ἐν Λαμῖαι τῆ 11ῃ Φεβρουαρίου 1977

† Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει: 1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 1398)1973 Ν.Δ. «περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων» καὶ 2) τὸν ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμὸν τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «περὶ Ἱ. Ναῶν, ἑνοριῶν καὶ ἐφημεριῶν», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸν Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά πρὸς κατάληψιν τῶν κενῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνου τῶν Ἱ. Ν. Παναγίας Δεσποίνης Λαμίας, Ἀγίου Νικολάου Λαμίας καὶ Ἀγ. Γεωργίου Καλυβίων Λαμίας.

Ἐν Λαμῖαι τῆ 11ῃ Φεβρουαρίου 1977

† Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 346)1976 «Περὶ τρόπου πληρώσεως Ἐφημεριακῶν τινῶν θέσεων καὶ συστάσεως Εἰδικῶν Σχολῶν Ἱερατικῆς Μορφώσεως» (ΦΕΚ 142 τ. Α΄, τῆς 10 Ἰουνίου 1976), τὴν ὑπ' ἀριθμ. 3154 καὶ ἀπὸ 26.6.1976 Ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (ΦΕΚ 838 τ. Β΄, τῆς 26 Ἰουνίου 1976) καὶ τὰ ἄρθρα 33-37 τοῦ Κανονισμοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2)1969 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς χειροτονίαν Ἐφημεριῶν, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Νόμων ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλλωσι τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν μιᾶς ἐκάστης τῶν κάτωθι κενῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων 1) Ἀγ. Ἀνδρέου Ἐρεσσῶν, 2) Ἀγ. Γεωργίου Χιοπολίτου Ν. Κυθωνίων καὶ 3) Ἀγ. Γεωργίου Κεραμῶν.

Ἐν Μυτιλήνῃ τῆ 19ῃ Φεβρουαρίου 1977

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει: 1) τὰς διατάξεις τοῦ Ν.Δ. 1398)1973 «Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ τῆ Ἱερατῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ ταῖς Ἱεραῖς Μητροπόλεσι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, 2) τὴν ὑπ' ἀριθ. 1376)73 ἡμετέραν ἀπόφασιν καὶ 3) τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 33, 34, 36 καὶ 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων Διακόνων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν ὀργανικῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Μυτιλήνης καὶ 2) Ἀγίου Νικολάου Πλωμαρίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Μυτιλήνῃ τῆ 19ῃ Φεβρουαρίου 1977

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

I. Μ. 'Εδέσεως, Πέλλης και 'Αλωπιάς

'Εχοντες υπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 33, 34, 35 καὶ 36 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος «περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν» προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν 'Εφημεριακῶν θέσεων τῶν 'Ιερῶν Ναῶν 1) 'Αγίου Νικολάου 'Αγίας Φωτεινῆς, 2) 'Αναλήψεως τοῦ Σωτῆρος 'Ασθεσαρείου, 3) 'Αγίου Γεωργίου Πόλεως Γιαννιτσῶν, 4) 'Αγίου Χαραλάμπους Δάφνης, 5) 'Αγίας Σκέπης Πόλεως 'Εδέσεως, 6) 'Αγίου Γεωργίου 'Εξαπλατάνου, 7) 'Αγίου Μηνᾶ Καλυθίων, 8) 'Αγίου Δημητρίου Κερασεῶν, 9) 'Αποστόλου 'Ανδρέου Λάκκας, 10) 'Αγίων 'Αρχαγγέλων Μαργαρίτας, 11) Ζωοδόχου Πηγῆς Μοναστηραίου, 12) 'Αγίου Δημητρίου Ξιφικῆς, 13) Γενεθλίου Θεοτόκου Πλαγιαρίου, 14) 'Αγίου Δημητρίου Προμάχων, 15) 'Αγίου Γεωργίου Σαμαρίου καὶ 16) 'Αγίου Στεφάνου Σκύδρας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν 'Ιερῶν Κανόνων καὶ Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά.

'Εν 'Εδέσῃ τῇ 23ῃ Φεβρουαρίου 1977

† 'Ο 'Εδέσεως, Πέλλης καὶ 'Αλωπιάς ΚΑΛΑΙΝΙΚΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς

'Εχοντες υπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 33 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος «περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου δριζύμενα δικαιολογητικά, μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως, πρὸς κάλυψιν τῆς χηρευούσης Διακονικῆς θέσεως τοῦ 'Ιεροῦ Ναοῦ 'Αναλήψεως τοῦ Κυρίου Κορωπίου - 'Αττικῆς.

Σπάτα, τῇ 28ῃ Φεβρουαρίου 1977

† 'Ο Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ 'Ακαρνανίας

'Εχοντες υπ' ὄψει: α) τὸ Ν.Δ. 1398)1973 «περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ τῇ 'Ιερᾷ 'Αρχιεπισκοπῇ 'Αθηνῶν καὶ ταῖς 'Ιεραῖς Μητροπόλεσι τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος» καὶ β) τὸ ἄρθρον 52 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ «περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν», προσκαλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Θείων καὶ 'Ιερῶν Κανόνων καὶ τῶν Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα καὶ βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν 'Ιεροδιακόνου τοῦ 'Ιεροῦ 'Ενοριακοῦ Ναοῦ «'Αγιος Παντελεήμων» Μεσολογγίου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα Πιστοποιητικά, καθ' ὅσον μετὰ ταῦτα θέλομεν προβῆ εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου.

'Εν Μεσολογγίῳ τῇ 28ῃ Φεβρουαρίου 1977

† 'Ο Αἰτωλίας καὶ 'Ακαρνανίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

'Απόφασις

Πατριαρχείου 'Αλεξανδρείας
Πνευματικὸν Δικαστήριον

Τὸ Πνευματικὸν Δικαστήριον τοῦ Πατριαρχείου 'Αλεξανδρείας συνελθὼν τὴν 31ην 'Ιουλίου 1976, ἵνα ἐπιληφθῇ τῆς υποθέσεως τοῦ Διακόνου ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΒΑΡΚΑ, ἀπεφάσισεν:

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου.

Συνελθὼν κατ' ἴδιαν.

'Ἰδὼν τὰ σχετικὰ ἔγγραφα.

Διασκεφθέν.

'Επιβάλλει τῷ ὡς ἄνωθι τὴν ποιὴν τῆς καθαιρέσεως καὶ κατατάσῃ αὐτὸν εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν.

'Εκρίθη, ἀπεφασίσθη καὶ ἐδημοσιεύθη

ὁ Πρόεδρος
ὁ Νουβίας Συνέσιος

ὁ Δικαστικὸς Γραμματεὺς
Διάκονος Πέτρος Παπαπέτρου

«Ο Μ Ο Λ Ο Γ Ι Α»: Μηνιαία ἔκδοσις ἐνημερώσεως καὶ πνευματικῆς οἰκοδομῆς. 'Εκδίδεται προνοία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Νικαίας κ.κ. Γεωργίου. 'Ιανουάριος 1977. Τεύχος Α'.

Τὸ ὑπὸ τὴν νέαν του καλαισθητὸν ἐμφάνισιν, περιεκτικόν, ἀλλὰ καὶ μεστόν εἰς πνευματικὴν καὶ ψυχροσωτηριολογικὴν ὕλην περιοδικόν, ἐνημερῶναι καὶ διαφωτίζει τοὺς ἀναγνώστας ἐπὶ τῆς πράγματι πλουσίας καὶ ὑποδειγματικῆς δράσεως τῆς 'Ι. Μητροπόλεως Νικαίας.

Κ. Γ. Μ.

—Σ π υ ρ. Δ. Κ ο ν τ ο γ ι ἄ ν ν η, Διονύσιος Παρδαλός, ὁ ἀπὸ Ρέοντος καὶ Πραποῦ (1812-1833) Μητροπολίτης Κυουρίας (1833-1852). 'Αθήναι 1977, σελ. 30. ('Ανάτυπον ἐκ τοῦ Περιοδικοῦ «'Αλιεύς» τῆς 'Ι. Μητροπόλεως Μαντινείας καὶ Κυουρίας, τ. 1975) 76.

Μετ' ἐπιστασίας γεγραμμένη μελέτη, διευρύνουσα τὰς περὶ τῆς ἀξιολόγου μορφῆς τοῦ Διονυσίου Παρδαλοῦ εἰδήσεις, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πηγῶν καὶ ἄλλης τῆς περὶ αὐτοῦ βιβλιογραφίας.

Κ. Γ. Μ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

'Η Διεύθυνσις τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος ἀπευθύνει θερμὴν ἐκκλησίαν εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον, ὅπως ἔλθῃ ἀρωγὸς εἰς τὸν ἐξοπλισμὸν τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κέντρου διὰ τῆς ἀποστολῆς παντὸς εἶδους συγγράμματος ἀναφερομένου εἰς τὴν Θεολογίαν καὶ γενικώτερον εἰς τὸ ἀντικείμενον μελέτης πασῶν τῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν.

Διεύθυνσις: Διορθόδοξον Κέντρον 'Εκκλησίας 'Ελλάδος

'Ιασιῶ 1 'Αθήναι (τ. τ. 140).

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ — ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος, Ἐπιστημ. θεολ. Περιод. σύγγραμμα τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, Βραβείον τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τόμος ΝΗ' (1976) III-IV.

Γρηγόριος ὁ Παλαμάς, Διμην. θεολ. καὶ Ἐκκλ. Περιод. ὄργανον Ἰ. Μ. Θεσσαλονίκης.

Βυζαντινὸς Πολιτισμὸς, Πεπραγμένα Αου Διεθνοῦς Συνεδρίου Ἀγνοῦντος Αἰ ἡμέρας Βυζαντινοῦ Πολιτισμοῦ, Ὀκτώβριος 1975, ἐν Ἀθήναις 1976.

Νεκταρίου Χατζημιχάλη, Ἀρχιμ., Ἡ Ἱεραποστολικὴ ἀξία τοῦ Σταυρικοῦ Πάθους, τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, Θεσσαλονίκη 1975, σελ. 28.

Τοῦ αὐτοῦ, Ἁγία Τριάς καὶ Ἐξωτερικὴ Ἱεραποστολή, Ἀθήναι 1975, σελ. 23.

Γεωργίου Σταματίου Συγγροῦ, Πρωτοπρ., Ἡ Ποιμαντικὴ τῶν Ναυτιλλομένων, Ἀθήναι 1976, σελ. 32.

Ἰωάννου Ἀν. Τσαγγαλίδου, Θεολ., Προτυπώσεις τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐν τῇ Παλαιᾷ, Θεσσαλονίκη 1975, σελ. 64.

Παν. Ν. Ἀντίπα, Καθηγ. Φιλολογίας τ. Διευθυντοῦ Γυμνασίου, Ἡ μεγάλη μαρτυρία μου ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς Θρησκείας, (Ἡ πνευματικὴ Διαθήκη μου), Ἀθήναι, Ἰαν. 1976, σελ. 55.

Ἰωάννου Λουκά, Φιλολ. Γυμνασιάρχου, 1. Οἱ τρεῖς Ἱεράρχες, 2. Ἐμμανουὴλ Π. Ρεπούλης, ἐκδ. Ἰ. Μονῆς Μητροπόλεως Σιατίστης.

Διονυσίου Κυκκώτου, Διευθυντοῦ Ἱερ. Σχ. ἁ' Ἀπόστολος Βαρνάβας, Ὁμολογία τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς Δευτερουγκῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας σήμερα, Λευκωσία 1975, σελ. 18.

Φιλαρέτου Ἀπ. Βιτάλη, Ἀκολουθία τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Στυλιανοῦ, ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ Γερασίμου, τῇ ἐπιμελείᾳ δὲ τοῦ Ἀρχιμ., ἐγκρίσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἐκδοτ. Οἶκος ἁ' Ἀσ τ ῆ ρ' Ἀλ. Παπαδημητρίου, Ἀθήναι 1976, σελ. 29.

Ἀλεξάνδρου Χ. Γουσίδου Δ.Θ. Ἐπιμελητοῦ Πανεπ., Αἱ προσελεύσεις εἰς τὸν Κλῆρον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὰ ἔτη 1950-1969, Ἀνατ. ἐκ τοῦ τόμου «Θέματα κοινωνιολογίας τῆς Ὀρθοδοξίας», Ἐκδ. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη 1975, σελ. 234-311.

Κων/νου Δημ. Φράγκου, Καθηγ. Θεολ. Σχολ. τοῦ Πανεπ. Θεσσαλονίκης, «Παιδικὴ ἡλικία — Μόρφωσις, κατάρτησις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου» (Ἡπειρος-Χάλκη, 1866-1910). Ἀνατ. ἐκ τοῦ τόμου «Ἀθηναγόρας Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ὁ «ΗΠΕΙΡΩΤΗΣ», ἐκδ. ἐτ. Ἡπειρωτικῶν μελετῶν, Ἰωάννινα 76.

Μητρ. Τίτου Ματθαϊάκη, Ἡ μυστικὴ ζωὴ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1976, σελ. 240.

Ἰωάννου Κορναράκη, ἈΨυχολογία καὶ Πνευματικὴ ζωὴ ἐκδ. «Ὀρθόδοξος Κυψέλη» Θεσσαλονίκη 1976, σελ. 250.

Ἰωάννου Ὁρ. Καλογήρου, Καθηγ. Θεολ. Σχολ. τοῦ Πανεπ. Θεσσαλονίκης, «ἔννοια τῆς οἰκουμενικότητος τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν σχέσει πρὸς τὰς Ἐθνικὰς Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας» Θεσσαλονίκη 1974, σελ. 179-254.

Ἰακώβου Γ. Κλεομβρότου, Μητρ. Μυτιλήνης, ΜΥΤΙΛΕΝΑ SACRA, Ναοί, κειμήλια πόλεως Μυτιλήνης, Ἱστορία-Τέχνη, Τόμος τρίτος Θεσσαλονίκη 1976 σελ. 423-Πίνακες 53.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Νικαίας ΓΕΩΡΓΙΟΣ

† Ὁ Περιστερίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) Ἐσωτερικοῦ: Δραχμαὶ 300 ἑτησίως.

Β) Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 12 ἑτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Αὐτοκριτικὴ περὶ Θεολογίας Θεολόγου.

Βλ. Ἰω. Φειδᾶ, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Αἱ Ἀντιλήψεις τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου περὶ τῆς Δ. Ἐκκλησίας.

Μητροπ. Σουηδίας Παύλου, Θερησκευτικὸν Διαζύγιον καὶ Πνευματικὴ λύσις τοῦ γάμου ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Μητροπ. Βιδυνίου Φιλαρέτου, Λόγος ἐπὶ τῇ ἐπισκέψει του εἰς ἰ. μονὴν Ζωγράφου.

Μητροπ. Περιστερίου Ἀλεξάνδρου, Ἡ Α'. Προσυνοδικὴ Διάσκεψις.

Χρ. Σπ. Βούλαρη, Ἐντεταλμένου Ὑφηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ὁ Μέγας Φώτιος ὡς Ἐκκλησιαστικὸς καὶ Ἐθνικὸς Ἀγωνιστής.

Κων. Ρ. Ἀθανασιάδου, Ἡ ἀξία τῆς Ὀρθοδοξίας.

Μητροπ. Λευκάδος καὶ Ἰθάκῆς Νικηφόρου, Νεκρολογία († Δωρόθεος Παλλαδινός).

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ. 710.73

Προστάμενος Τυπογράφος: Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3, Ζωγράφου. Τηλ. 787.978.